

СРПСКИ НАРОД

СОЦИОЛОГИЈА КОМУНИСТИЧКОГ ФЕНОМЕНА КОД НАС

Као што је у научној медицини за успешну борбу противу појединих болести битно утврдити узроке, пронаћи бакциле, који изазивају те болести, тако је и за лечење оболелих социјалних организација важно употребити исте методе, да би се пронашао лек, односно лечење болести, које се појављују код њих. Код нас, отако за мало болшевичка болест није донела смрт нашем националном организму, много се писало о тој зарази и дата су разна објашњења, која у извесној мери осветљавају ову појаву. Међутим, и поред свега обиља објашњења и тумачења, није се ушло дубље у утврђивању узрока због којих је један део нашег друштва подлегао овој зарази.

Није се социолошко-психолошким методама покушало да утврде узроци овога зла, чији би резултати имали објективно-научни карактер и помоћу којих би се најбоље могла тражити и пронаћи средства за њено сузбијање.

Данас после две године од црвеног оргијања довољно смо пропатили и искусили да можемо осветлити и објаснити како је могло доћи до ових страховитих догађаја, због којих је мало требало да изгубимо главу и да се унесрећимо за увек.

Код нас није довољно подвучена негативна улога, коју су у нашем културном и интелектуалном развоју одиграли наши полу-интелигенти, наша такозвана «интелигенција». То је била наша т. зв. «интелектуална елита», састављена од интелектуалних скоројевића, псеудоинтелектуалаца, формираних на брзу руку, подржавајући и прихватајући без критичког духа узоре и идеје са Запада. То су били у ствари «букварци», по речима једнога социјалног мислиоца, претенциозни полу-интелигенти, недорасли да схвате прави научни дух, лишени сваког критичког смисла да разликују здраво од болесног у једном друштву у декаденцији. Са комплексом инфериорности према велицима, они су само знали ничке да се клањају пред идеологијама и доктринама на гласу, прихватајући их без разлике као последњу реч науке или уметности.

То је све било последица нашег петвековног отсуства у изградњању европске културе, када смо били отргнути из европске заједнице и када смо доживели посебан историјски удес. Мада живећи на европском тлу, ми смо били упућени на сами себе. За пет стотина година био је прекинут нормалан развој српског народа као европског народа и он

је у томе дугом раздобљу створио своју самониклу народну културу и духовни живот, независно од развоја европске мисли и културе. То је била наша снага да се очувамо и одржимо као народ и ми смо учинили првородни грех кад смо хтели да је напустимо.

Са обнављањем нашег националног и државног живота почетком прошлог века, ми смо журно хтели што пре да се укључамо понова у велику европску традицију и европски живот, не водећи ни мало рачуна о потребама нашег природног развијања и о особинама нашег народног духа.

Код свију преовлађивала је грозничава журба, како се онда говорило и писало да «што пре надокнадимо пропуштено време и станемо у ред осталих европских народа». Мислило се и веровало се да све што постоји на Западу, уставове и идеје, јесу најбоља и да нама остаје да их без избора прихватамо и преносимо у нашу земљу.

Упростијено схватање у правoliniски прогрес, напредак, владало је код већине наших тадањих интелектуалаца, који су без размишљања прихватили филозофију XVIII века са њеном вером у прогрес човечанства. Оно што је модерно, савремено, оно што је најновије у идејној и политичкој области сматрало се увек као најбоље, које треба прихватити и применити.

Није се водило рачуна да и у развоју европског друштва и културе има периода величине, као и доба опадања и дегенерације. Зато у тим одлучним дани-

ма за обнављање нашег културног и интелектуалног живота, као и политичког требало је застати пред наслеђем Европе, пред такозваним њеним тековинама и са критичким смислом и са осећањем за потребе народног живота извршити избор и примити само оно што је позитивно и конструктивно, а одбацити оно што је негативно, анархично и рушилачко.

Када смо пре сто година понова дошли у додир са Западом и када су наши први питомци стигли у његове културне центре, тада су тамо преовлађивале нове, слободњачке идеје, које су јавно и тајно шириле масонске ложе. Нове либералистичке и демократске идеје претстављене су као научне истине, а наука је тада као какав нови идол требало да замени веру, која је приказана као страшило.

Без везе са традицијом европске мисли у њеном постепеном развоју, одгурнувши као прстачко и заостало све што су понели са собом у селачкој шареници из свога завичаја, наши људи били су опсењени овим новим идејама.

Знали су само за њих, а нису се трудили да разумеју континуитет у развоју европске културе и њених основа. Одбацивши традиционалну веру и морал својих предака, они су се само клањали ономе што се протурало под видом научне истине. Мало је њих успело да уђе у дух праве науке и мало њих умело да се служи правим научним методама у тражењу истине.

Тако је у знаку прогреса и науке наша земља, до јуче патријар-

хална са задружно-економско-социјалном организацијом, без икаквог прелаза постала предмет демократског експериментисања. Државу и цео политички живот требало је удесити према парламентарно-демократском моделу са Запада. Услед тога наглог и неприпремљенога прелажења из задружне патријархалности у парламентарно-демократски режим наша земља имала је да издржи читав век трзавица и узалудног трошења снаге у међусобном трвењу.

Знамо сви шта је тај експеримент донео и како се такозвана демократија код нас извргла у партиску загриженост, изигравање већине и једну гломазну бирократску државу.

Код наших људи, који су морали прескочити етапе у интелектуалном развијању, култ науке, који је требало да замени веру, оставио је врло дубок и трајан утисак. Не познавајући европску традицију у целисти, са својим свежим и неоптерећеним мозговима, они су без критицизма прихватили све што је ново и што се крстило науком. Док су на Западу традиционалне снаге кочиле ширење нових идеја, код наших људи, који су се одрекли своје народне прошлости, оне су налазиле на погоднији терен и бујно су расле на њему.

Тако се десило да се један велики део наших полу-интелигената лако и несмотрено ухватио и на марксистичке догме. Маркс је показао сву своју јеврејску лукавост и вештину када је своје претпоставке о развоју друштва прогласио као научне истине. Свету, који је тада веровао у науку,

то је било доста да прихвати његову рушилачку доктрину као тобоже последњу реч науке о социјалној области. Међутим ни један прави научник, формиран у правом научном духу, који је знао шта је наука и шта су научни методи, није могао прихватити Марксово учење. И уколико је време одмицало од појаве «Комунистичког манифеста» и «Капитала», које су економски и социјални развој савременог друштва тачку по тачку демантовали, све је јасније бивало колико су његове теорије без научне подлоге и како су инспирисане сасвим другим побудама.

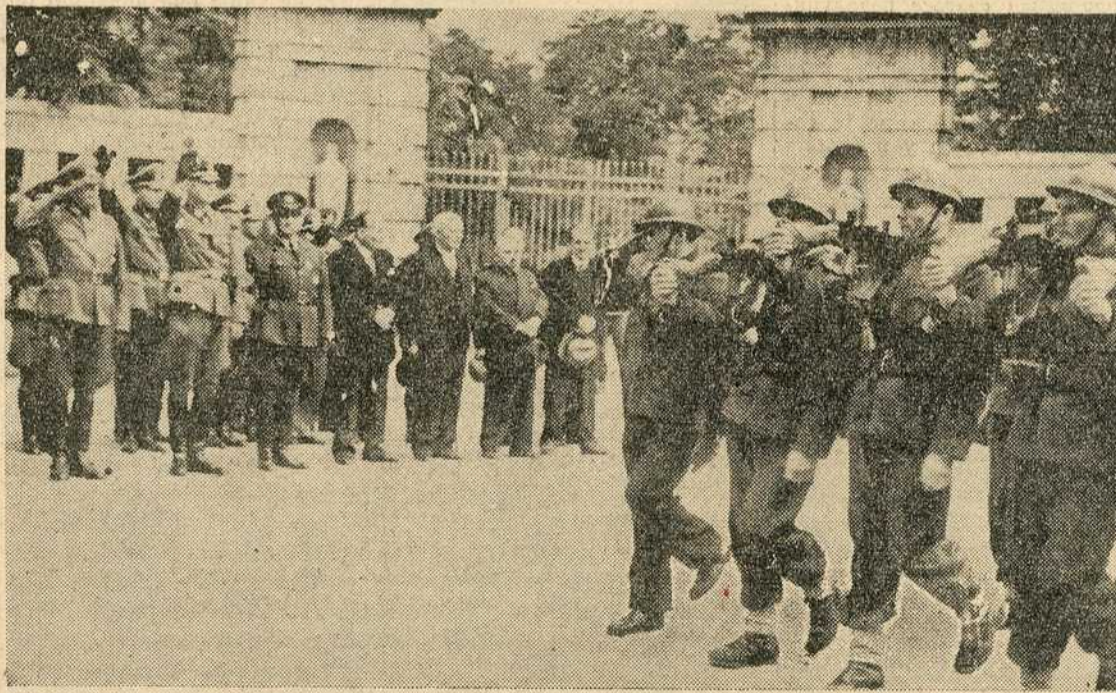
Наравно да су се наши псеудоинтелектуалци још лакше ухватили на марксистички лепак, јер су још више били лишени научног и критичког смисла, а знали су само да се поводе и да прихватају све оно што се лажно издало за науку. Они нису схватили да чак и у екзактним наукама, у астрономији, у физици или хемији, нема апсолутних истина, него да постоје само претпоставке, које објашњавају извесан скуп појава, док испитивања и проналасци не даду нова објашњења. Они не разумеју да је прави научни дух у суштини једно вечно исправљање и допуњавање знања, проширујући на тај начин оквиру нашега сазнања.

Научни дух стално процењује своју историјску прошлост, осуђујући је и одбацујући је. Његова суштина је свест о његовим историјским погрешкама. По научном духу истина то је историјска исправка једне заблуде и сав интелектуални живот науке има свој дијалектички смисао у том диференцијалу сазнања на граници непознатог. Кад је то права наука, каква је безумност прогласити произвољне теорије једнога Маркса непроменљивим научним истинама, према којима треба уредити свет.

Наши «букварци», немоћни да схвате прави научни дух, а са фетишничким страхопоштовањем за науку, као сви сирови примитивци пред вратима културе, лако су упадали у замку вештог јеврејина, који је потребу уништења европске културе и светску револуцију доказивао као какав математички аксиом.

И није случајно постојао у Србији «ужички социјализам», као што није била случајна ни «ужичка република», која се морала појавити баш у најсировијем и најзабитијем крају наше земље.

(Наставак на 3-ој страни)

Српска државна стража, носилац реда и мира у земљи, маршира пред званичним претставницима на својој слави (Снимак Државне пропаганде)

Дан кад је био окренут точак историје

У октобру 1918 године Лењин је дошао на власт у Русији. Затим он се две године борио против елемената контрареволуције и победио је. Потом је почео изграђивати политички и привредни систем Совјетске Уније као базу за даље ширење револуције. А сматрао је то ширење неопходним не само зато што се његова политичка амбиција могла задовољити само са образовањем светске комунистичке уније, већ и зато што је он веровао да је комунизам само у једној земљи немогућ. Немогуће је постојање комунистичког острва у капиталистичком мору. Зато је требало пресушити то море и од острва створити светски континент.

Његов наследник Стаљин продужио је у истом правцу. Савладавши опозицију у комунистичкој странци (Троцки, Бухарин и многи други) и у народним масама (сељачки устанак Антонова, побуна на Кубану, у Туркестану итд.), совјетска влада је прешла од организовања Совјетске Уније као привредног и политичког организма ка претварању те уније у оружану снагу светске револуције.

Фамозне пјатиљетке нису биле ништа друго већ само милитаризација совјетске државе. Није било ништа урађено за народ, а све је било урађено за рат. Грађене су само стратешке железнице, развијана је само непосредно или посредно ратна индустрија, колективизирана је пољопривреда на штету сељаштва али ради користи државе, која је тиме мислила да постигне већу продукцију са уштедом у радној снази, а та уштеда је повећавала људски резервоар за мобилизацију.

Све је то било учињено на штету руског народа. Милиони војника свих европских нација који су боравили на Источном фронту видели су управо фантастичну беду и примитивност совјетског живота. Не беду створену ратом, већ ону коју је створио совјетски режим, режим најстрашније експлоатације која је икад постојала у цивилизованом свету. Све за циљеве светске револуције — то је било основно начело сурове совјетске унутрашње политике. Исто начело је било и база совјетске спољне политике. Ка светској револуцији Москва је ишла путем локалних револуција и ратова.

Од комунистичких интрига и роварења у свима земљама света, од помагања револуције у Мексику, у Кини и Шпанији, Совјети су прешли ка ратовима. После два неуспела оружана конфликта са Јапаном напали су Финску.

Све је то била предигра. Игра је почела 1939 године, када су Совјети искористили рат у Европи како би почели своје надзирање у Европу. То није била империјалистичка експанзија, то је била револуционарна експанзија: у свакој земљи куда су ушли Совјети (у Естонији, Литванији, Летонији, у Пољској и у Бесарабији) спровођена је одмах комунистичка револуција, уведена је одмах диктатура пролетаријата, започета је одмах борба против најдрагоценије од свију слобода, против слободе духа.

Што се даље развијао рат, тим су веће биле совјетске припреме за напад на Европу. Из докумената која су пронађена у вишим совјетским штабовима, чије су канцеларије заплетељене у првим данима рата добија се потпуно тачна слика обимности тих припрема. Штавише, добија се непотребан доказ да су припреме биле доведене до краја и да се само чекало на Стаљино-

ву заповест за почетак инвазије у Европу.

Припреме за светску револуцију

То је била једна појава којој нема равне, ни сличне у историји света. Све те револуције су дело групе људи који се боре против владе. Али у овом случају револуцију у Европи је требало да изврши совјетска влада, тј. поседник огромних могућности. Зато је та револуција могла да буде највећа револуција свих времена. Европи је претила опасност да постане приште комунизма, а то би био почетак ширења комунизма, или боље речено победа комунизма над целим светом.

Та припремљена снага била је толика да се могло говорити да историја човечанства иде правцем комунизма. Међутим, 22 јуна 1941 године точак историје се окренуо и сви планови комунистичке интернационале били су порушени. Адолф Хитлер је спао Европу од страшне комунистичке најезде, а немачка војска задала је Совјетима такве ударце да се већ може говорити да је комунизам противник Европе, а није више опасност за Европу.

Немачке победе имале су две последице. Прво, Европа је увидела опасност која јој је претила, притекла је у помоћ трупама Рајха и створила једну духовну заједницу ради заштите европске културе, европског начина живота и независности европских народа. И друго, совјетски режим је потучен споља и унутра, и зато је морао да изврши огромне концесије за јавно мњење такозваних демократских држава и за поробљен совјетски народ. Привидно је укинута Трећа интернационала — то је реверанса према спољном свету —, привидно је дозвољена религија — то је реверанса према руском народу.

Неуспела камуфлажа

Али те концесије, та камуфлажа нису никога превариле. Индискрецијом чиновника совјетског посланства у Штокхолму сазнало се да је Дмитров издао наредбу свима комунистичким странкама да настављају рад у ранијем правцу, али само да престану да буду у отвореној вези са совјетским посланствима. И да није било овог брбљивог совјетског дипломате, свет не би веровао у то да је Дмитров као председник ликвидационог одбора Коминтерне престао да буде руковалац светске револуције, на којој је радио као председник Коминтерне. Енглеска радничка странка је одбила да прими енглеску комунистичку странку у своју унију и тиме је доказала да не верује у препород

комунистичког интернационализма у национализам.

А што се тиче увођења у Совјетској Унији слободе религије, довољно је прочитати вест да су у иранској провинцији Азарбејџан, где се налазе совјетске трупе, забрањене све верске светковине. Чак и рођендан Пророка био је ове године претворен у једну совјетску војну параду и зато је том великом верском празнику одузет верски карактер. Бољшевици остају борци против религије и поред тога што су из пропагандистичких сврха привремено укинули гоњење вере у СССР.

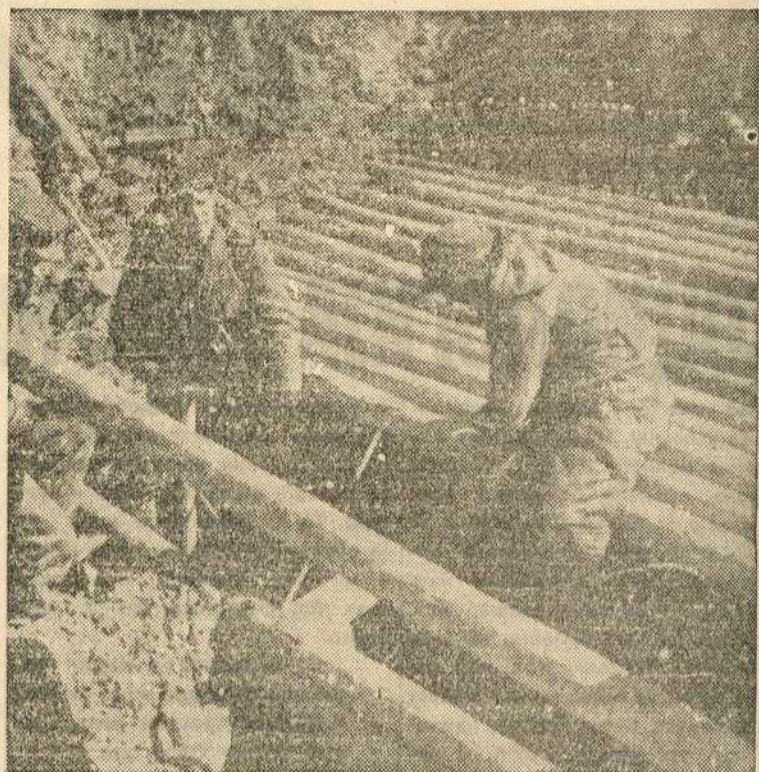
Ово је очигледно за све, и зато се може сматрати пропалим трик са камуфлажом комунизма. Пошто је тај трик био учињен на молбу Рузвелта, то се Стаљинев неуспех може сматрати као и Рузвелтов неуспех.

Иначе Рузвелт се не може похвалити успесима. Исто тако је и Черчил последњих дана имао прилично огорчења. У САД представник рударских радника Левис напустио је конференцију, на којој се расправљало са послодавцима о побољшању стања радника који су привремено обуставили штрајк. Левис је са индигнацијом рекао да је та конференција једна фарса. У капи-

Пред старт једног италијанског ловца на источном фронту

(Фото: В. В. А. — 3).

Немачки војници изграђују склоништа од бомби у првим борбеним редовима на источном фронту

талистичким земљама сваки покушај договора са експлоататорима је фарса.

Сјајна фарса изводи се у Алжиру, где су се опет посађали Де Гол са Жиroom и где је миротворац генерал Катру морао да поведе три порције јела, јер је позвао на мировни доручак та два супарника од којих ниједан није дошао. Иначе, тај Француски одбор је један музеј старих генерала, који никога не интересују. Кад се о њему говори, онда се мисли само на то да су све свађе у том одбору у ствари свађе између Британије и САД.

Бриге Лондона

Ма колико да су велике несугласице између Лондона и Вашингтона, ипак су несугласице између та два центра и Москве још веће. Сада се сазнаје да је Черчил на повратку у Европу отишао у Северну Африку, надајући се да ће се Стаљин одазвати позиву и доћи у Каиро ради преговора. Међутим, у Алжиру Черчил је сазнао да московски партнер не жели да разговара са њим, и морао је са Идном и Клерком да настави пут за Лондон.

Лондон има много брига у спољној политици. Опет је пропао енглески покушај остварења Арапске уније под вођством бриганослушних личности. Ибн Сауд чак је прешао и у офанзиву и изјавио да не признаје јеврејска права на Палестину. Тиме је задат тежак ударац британоамеричкој политици.

Та политика је доживела једно горко разочарење услед говора турског министра спољних послова Сарацоглуа који је опет недвосмислено изразио намеру Турске да остане неутрална и да буде лојална и у погледу турско-британског савеза и у погледу турско-немачког пакта.

Неуспешност маневара Британоамериканаца у Турској натерала је светске интриганте да покушају са Шпанијом, која је сада изложена притиску од стране британоамеричке пропаганде и дипломатије. Један детаљ тог притиска у Вашингтону је поват генерал Хозе Асенсио, који је командовао црвеним трупама у шпанском грађанском рату, Американци припремају формирање револуционарних трупа од преживелих чланова интернационалних бригада. Шпанија се не да заплашити и она наставља своју политику антикомунизма и за хвалности осовинским државима које су је спасле од комунизма.

Најзад као важан догађај протекле недеље треба забележити говор јапанског председника владе Тоја, који је испољио непоколебљиву веру у победу Тројног пакта и решеност Нипона да помаже европске partnere против заједничких непријатеља. Тај говор оставља снажан утицај, јер се из њега види да је Нипон постао моћан центар огромног блока Источне Азије, блока слободних народа. Говор Тоја је триумф идеја новог поретка.

МЕС.

Артиљерци извлаче топ на један истакнут положај

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 меџанин, 1 степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА «ЛУЧА», Краљице Наталије 100. Тел. 21-772. Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко «Преса», а. д. Влајковићева 8.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Пут спасења

Комунизам је из основа противан српском народном духу. Пре свега, српски сељак у својој огромној већини није никакав пољопривредни радник, већ сопственик на своје властито тлу. То је у њему развило домаћински дух самосталности и обезбедило достојанство човека. Такав, он је изградио своје гледање на свет и живот, своју етику, по којој се поштен човек од непоштеног, радник од не радника јасно деле и разликују. О једнакости међу њима не може бити ни говора.

Отуда, ако се погледа ко је од наших сељака отишао у партизане, видеће се да су то махом људи који су се давно одвијели од ашова и мотике, и који би хтели да живе на лак начин. Правог домаћина међу њима нема ниједног, док их је велики број обичних пљачкаша и разбојника.

Додуше, не сме се губити из вида да је на нашем селу све више и таквих сељака, који имају одвећ мало земље, да би их она могла прехранити. Али решење овог проблема не лежи ни у комунистичким колхозима, ни у американој механизованој производњи. И једно и друго носи сељаку ропство и лишава га домаћинске самосталности. Удруживање путем задругарства једино је у стању да проблем реши како ваља и како одговара нашем народном духу.

Али без обзира на ове економске и социјалне моменте комунизам је стран српском сељаштву и због тога, што је оно религиозно и хришћанско. Сељак домаћин не леже и не устаје без помена Божјег имена. Он се крсти пре обеда и пре сваког започетог посла. Захваљује Му за дарове, моли Га за помоћ. Он поштује своје мртве и верује у загробни живот. Разликује добро од зла, праведност од грешности.

Такав, српски сељак треба и да остане. То је пут спасења и за нашег грађанина, који добрим делом баш због тога и пати, што се од Бога отпадио. Само недоучен човек је безбожник, док се права просвећеност без вере у Бога не да ни замислити. Зато комунизам и претставља варварство, што својим безбоштвом човека поживотињава.

Ово је пут спасења не само српског народа, већ и читавог човечанства. Не пође ли њиме, онда ће оно потпуно утонути у међусобно истребљење. Технички напредак и материјално богатство ће само убрзати овај процес уништења, после кога ће остати само пустош. А нови свет који после тога буде настао почеће опет са Богом, као што су и досад сви светови почињали.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Две године борбе за Европу

„Људи су пролазни, народи су вечити!“

Тако је гласила једна од омиљених крилатица у којој су уживали наши говорници по зборовима из демошког ере. Омиљена фраза, међутим, тешка је заблуда, опасна варка.

У данашњем процесу пречишћавања, који се врши међу две и по милијарде становника света, народи који на време не отворе очи, у опасности су да ишчезну не само национално и политички, већ и биолошки.

За биолошко уништење сазревају народи који занемарују основну јединицу своје заједнице, породицу, тај темељ будућности и чврстине народа. Народи, који занемарују своје особености, истом крвљу условљене; прелазе преко основних погледа и схватања што почивају на тим особеностима; допуштају продирање паразитских елемената у своју средину. Они разризају дух, скрећу с правог пута погледа, који треба да су сви управљени једном циљу, разједињају природно дане споне, које одржавају на окупу заједницу и чине је отпорним према споља.

За време од две деценије, и наш народ боловао је од наведених појава, које претстављају опасност опадања компактности и отпорности народне целине, а дају назирати и коначну биолошку пропаст као народа.

Многи других народа било је у сличној положају.

Разлози томе нису били сви да исти.

Тако је и наш континент, не можемо у овом случају да кажемо „као целина“, пошто је тај осећај целине био минималан, већ као географски појам, постао све већма попрштате разорних и растварајућих елемената, који су припремали његово опадање, пропадање и коначно подјармљивање.

Такви елементи били су претходница, први паклени пионири чудовишта пониклог из првог светског рата, евроазијског болшевизма, творевине мрачних сила без корена ни у једној земљи.

Са уживањем је варварски болшевизам посматрао слабљење и све даље разједињавање Европе, гледао је све видљивије учинке својих моралних удара,

чекајући подесни час и за одлучни и коначни физички удар, чекајући да замахне и да по цену сразмерно малих напора све то подвргне своје јарму.

Наш народ био је међу првима на које су мислили да ударе варвари — завојевачи. Наш народ је био међу најлаковернијим. Он је, као и други, видео опасност, али је сам себе на силу покушавао да увери да опасност није толика, шта више да опасности нема. А болест, кужна клица, коју су као претходници убацивали варвари у здраве организме, за чудо је брзо расла.

Али је било народа који су баш из својих недаћа блиске прошлости били много научили, који су баш из патњи и понижења црпили снагу и вољу за оздрављење и поновно подизање. Ти народи су први сагледали великог општег непријатеља споља и његове савезнике и саучеснике у својој средини. И приступише темељном преуређењу народне заједнице, сузбијању унутарњег непријатеља, изводећи националну регенерацију на свим пољима.

Вративши се правом народном индивидуалитету, правом духу самоодбране, ти народи су најзад увидели од чега болује Европа — од потчињености другим континентима и од занемаривања властитих заједничких тежњи и циљева. Постигавши огромне успехе у подизању властитог дома, ти народи су радили и на поновном освећивању европског континента.

Радили су испрва путем мирног убеђивања, путем указивања на многе привредне и социјалне апсурде. Нису им показали довољно разумевање. Напротив, принудили су их на борбу.

У тој борби, показали су на делу да њихова регенерација није празна реч. За несразмерно кратко време, борба им је била донела вођство над континентима, нову славу, али и нове дужности и одговорности према Европи.

Варварски завојевач, гледајући како ће му се већ упола зрели плод — Европа — измаћи, чинио је крајње напоре да је се докопадок је још време. Удвостручио је своје разорне напо-

ре, користио је својим сплеткама, борбу која је раздирала Европу.

Прикупивши све снаге, већ је бројао недеље и дане кад ће навалити на Запад, кад ће погазити све што има лепог и узвишеног, све што народе чини народима, све што чини људе људима, кад ће све и сваког потчинити својим ниским нагонима.

Али његову су намеру још за време прозрели, па су нови и стварни вођи Европе благовременом, смелом и пожртвованом одлуком предухитрили удар.

Настала је гигантска борба светлости и мрака, чистоте и кала, будућности и пропасти, националне идеје и међународног рушилачког хаоса, живота и смрти.

Већ две године траје сад та борба. А у колико дуже траје, утолико већма сви народи Европе увиђају колико су управо солидарни интереси континента, а колико су доскора занемаривани, колико је блиска и огромна била опасност, а колико је већ до сад снажно и далеко одбачена, колико је сваком од њих у најрођењем интересу дужност да се тој борби придруже.

Многи народи већ с оружјем у руци учествују у тој борби за бити или не бити европске цивилизације и опстанка националних заједница у њој. Други народи боре се посредно за исти циљ, уништењем саучесника и оруђа варвара у властитој средини.

Сад, пошто се навршују две године, може се мирно рећи да се сви народи Европе боре за своја насветлија добра, за своју будућност, за своја огњишта.

Министар народне привреде г. др Милорад Недељковић говорио је у недељу на збору у Нишу (Снимци Државне пропаганде)

СОЦИОЛОГИЈА КОМУНИСТИЧКОГ ФЕНОМЕНА КОД НАС

(Наставак са прве стране)

У колико је која глава сировија, она је мање у стању да схвати прави научни дух, а подложна је да прихвати сваки блеф под фирмом науке. То је била духовна болест наше назови „интелигенције“, отргнуте од родне груде и од народне традиције, која је била недорасла за праву науку, а у својој уображености примала је за научне истине лажљиве теорије, које никада нису имале везе са правом науком.

У томе је била наша општа трагедија, што смо лакомислено напустили нашу вековну традицију, и пустили да већ, ево, сто година, сирови и зелени назови интелектуалци праве експерименте са народом, са земљом, са српском отаџбином. Нема ништа опасније од примитивца са културном политуром који у име прогреса, у име науке, унакажује национални организам покушавајући да га укалупи у стране, туђинске облике.

У проучавању комунизма код нас, у тражењу сретстава за његово сузбијање, да нам не би дошао главе, треба поћи од ове психолошке структуре наше „интелигенције“.

У светлости ових објашњења биће можда много јаснији многи догађаји, који су се одиграли после 22. јуна 1941 год., а којих нема у другим земљама, у којима се интелектуални развој у оквиру европске културе нормално, несметано и без прекида развијао. Целим једним веком непрекидних трзавица, крвавим жртава јучерашњице плаћамо ми наше насилно отсуство у развоју европске културе, као и наш нагли скок из наше народне културе у модерни свет, који је био у декадентији. Све његове заблуде и предрасуде, производ његових услова живота, ми смо непромишљено прихватили, не увиђајући да га воде пропасти, а да нама трете смртоносним хаосом.

Време је да после столетног искуства, после крвавих жртава видимо најзад дубљи узрок наших несрећа и да потражимо лека овој нашој болести. Уместо упорне заслепљености у системе и идеологије, које је време прегазило и које су нам донеле толико зла и несреће, последњи је час да се ослободимо свега тог наноса прошлости и да, наслањајући се на здраву народну традицију, прихватимо виталне и конструктивне идеје националног и социјалног препорода Европе, да и ми postanемо лојални чланови европске заједнице, која води борбу на живот и на смрт са варварима са Истока и са Запада, који хоће уништење Европе.

Уништимо у себи интелектуалне варваре, да бисмо постали прави Европљани и потпуно извршили своју европску дужност!

»С.Н.«

„ЗМИЈА СЕ ПРЕСВЛАЧИ“

Две године борбе националне омладине

Ми Срби волимо себи приписивати једну особину, која се састоји у томе: „Умемо да читамо међу редовима“. Да смо сви имали вазда ту особину, данас би било много мање јада и чемера, а више очуваних српских глава на дому. Није доцкан ни ти данас да научимо „читати међу редовима“, па српском памењу извући закључак али трезно, бистро и са више критичког духа, како не би били поведени опет у нове и фаталне заблуде.

Да смо умели „читати међу редовима“, наш критички дух би раније почео да правилно функционише, па данас не би живели у таквој психози. Били би орнији, духом здравији, а овај садашњи наш душевни немир, не би био међу нама. Укратко, били би ближе истини, коју сваки Србин воли и тражи вазда.

Ближити се истини, значи оздрављење, јер ћемо бити тада у стању да сагледамо узрочнике зла.

Понеки од нас, раније је већ сагледао тај узрочник, но данас већина Срба добро зна, шта је узрочник нашег немира после пропасти, када ми више заиста нисмо у центру светског збивања. То би био један императив више, да својски и искрено примимо парола оца Србије, генерала Недића, који нас учи: „Ред, рад, мир“. Таква парола није динамична, шта више она је статичка. Но она је корисна, јер нас враћа у стваран наш положај, она нас умирује.

Нама је доста немира! Нама нису сада потребне динамичне пароле, какве употребљавају у Москви, јер смо веома много дали узалудних жртава. Многе наше мајке и сестре жале своје мужеве и синове, баш због тих несрпских и кобних паролу. Верујемо да је Србин прозрео потпуно ову мафију, која га је омотала плаштом слепила, да не види како га је обрлатила, преварила и упропастила.

Интернационална мафија

Та мафија, то зло, и узрочник наше пропасти сконцентрисано је било у Интернационали.

Актуелно је о томе данас да се говори. Укратко ћемо рећи, да се „змија пресвлади“, одбацује своју стару кошуљу, јер јој је дотрајала. Змија ће имати бољу, еластичнију нову кошуљу, у којој ће сада да се појављује на светлу дана, да узима своје нове жртве. Змија је незаситна у сваком погледу, опасна за свакога, што треба да знају људи и с ове и с оне стране океана, јер човек није имунизиран од уједа те змије.

Стварно пак о Интернационали, управо о Интернационалама — јер их је било више — треба да знамо, да су имале своје метаморфозе. Те су метаморфозе биле претварања не само облика већ и садржине. Уследиле су редовно у критичним моментима по идеологију, коју носе и шире, а то је идеологија комунизма, или правим именом „марксизма“.

Јеврејин Маркс „усрећно“ је Европљане својим т. зв. „научним социализмом“. На састанци-

ма, после конгресима, у скоро свима већим престоницама Европе, али нарочито у Лондону, Амстердаму и Женеви, прокламована „I. интернационала“ почела је дејство међу народима света, како они то кажу, „продирање у масу“.

Разуме се да је централа — она невидљива — била у Лондону. Одатле је погрешан закључак нашег осредњег човека, а настојање је и самих доктринарних комуниста да шире уверење у свету, како се Енглези не могу заразити комунизмом. Ако желимо да читамо „међу редовима“ ово, видећемо следеће: а) Интернационала тога времена била је потребна велика варош са јаком радничком периферијом (Лондон); б) требали су мира, да их тадашње власти не контролишу много; в) одржавајући тако верзију о некаквом имунитету енглеског радништва према комунизму, успела је та Интернационала да успава тајну полицију Енглеске, па с тим и кућу лордова; г) када је на тај начин створен погодан терен за централу, деструктиван рад Интернационале у другим, споредним централама у Европи, отпочео је рад на велико.

Том I Интернационалом управља лично Маркс. И успева. Навлачи „маску“ на радништво које верује јеврејину, даје се све у ту заблуду, јер верује да ће му Маркс оживотворити сва обећања, која су остала ипак само обећања. Та је Интернационала трајала од 1848 до 1867 године, дакле неких двадесет година.

Од II до III Интернационале

Унутрашње промене у самој Интернационали изазивају свађе и промене. Долази 1867 године до дефинитивног цепања и образује се II. Интернационала. Змија се пресвлади у опаснију кожу. Динамичне лозинке, као: „Једна цивилизација“ — (дакако, под управом Јеврејства, па зато не помиње културу, већ само цивилизацију); „Једне финансије“ — (не може јеврејин да напред не ставља одмах и питање пара); „Једно вођство“ — (већ зна се и чије, јер су Јевреји са Марксом, Енгелсом и осталима већ на челу); „Једна диктатура“ — (ово оставимо без коментара, нека Русија каже своје, а она је већ проговорила о тој диктатури. Само треба ми Срби да и видимо са нашим духовним очима оно, што нам се указује... авај!). Ова Интернационала је била дугог века, трајала је све до 1916 године, када се је у Цимервалду (Швајцарска) разишла. После тога ето нам опет змије да се пресвлади.

Од те II. сада настала је „друга и по“ и „трећа“ Интернационала. Она друга и по је замрла у Бечу већ 1922.

Наше доба трпи од кобног утицаја III. Интернационале. 1917 године, у Москви заседа први конгрес те Интернационале. На њеном челу стоји јеврејски вет, иначе и најалост Рус, Владимир Уљанов-Лењин, за кога су његови лекари утврдили да је био паралитичар, дакле тешком болешћу оптерећен човек, који је у себи носио толику дозу

мржње — оне талмудске мржње — да је са њом засенио и свога учитеља Маркса. О тој неприродној мржњи Лењиновој могле би се писати књиге, које би биле пуне крви, огња, греха и хаоса. Таквог „диктатора“ не желимо даље анализирати, јер ће о њему покољење доста још чути.

Наследник Лењинов, у сваком погледу, био је и данас јесте Џугашвили Јосиф „Стаљин“. То је исти онај Џугашвили, који је због крађе избачен из монашке школе, па после био друмски разбојник на Кавказу, одакле вуче неруско порекло. Ни за длаку није био бољи од Лењина, јер је експериментисао са Русијама као народом, кога је увалио у такву несрећу, што наш осредњи и нејасни мозак још увек не може да схвати.

Данас се опет змија пресвлади. Стару кошуљу одбацује, али ми који имамо нешто искуства са тим политичким маневрима свих Интернационала, знамо унапред да ће се змија појавити у новој кошуљи. Историјат Интернационала јасним језиком нам говори, да је после сваког пресвладивања змија све љуба била. Разумљиво је да се сада за трагом змије пажљиво гледа. Куда пузи, тамо лови. Ко ли ће бити на реду. Ако читамо међу редовима, видећемо да се у прекоморским земљама појављују штрајкови већег обима.

Штрајкови у времену ратних напора једне земље, алармно звону су, само треба имати уши да се то добро чује, очи да се правилно види и мозак да се добро схвати и нађе узрочник тима штрајковима.

Не заборавимо да се само пресвлади та црвена змија. Не видимо још распадање њеног тела на своје саставне делове. Не верујемо гласинама, које мифистотелски шапућу из свих буцака, како је од вука постао јагањак. То је стара прича за малу децу.

Прекаљени сопственим искуством на дому, будимо сабрани, будимо Срби који умеју да читају међу редовима и који умеју да критички приме свако шапутање, те да не подлегнемо некаквим динамичким и звучним лажима, паролу и томе сличном. Држимо се оне мирне пароле, којом ћемо са најмање потреса доживети крај овог вртогла, којом паролом ћемо омогућити напредак нашој деци, олакшати нашој браћи заробљеништво и повратак у Отаџбину.

Те мирне и поштене и надасве српске пароле нека нам буду императив. Са редом, радом и миром још нико није прав страдао. То сада већ знамо сви. То су најјачи чувари нашег душевног мира.

Препушта се сваком Србину да донесе свој закључак по овом, али нека упамти, да тако ради, тако да делује, да га сутира не узнемири опет на дому олуја, која је збрисала многе Србе, оставила много јадне силичице, а нанела нам је столетну срамоту. А то нам је још понајтеже, јер Србин не зна за срамоту.

Борђе Ј. Ђосић,
потпуковник

Двогодишњица рата са Совјетском Унијом буди успомене на оне судбоносне историске дане и часове кад је и народ у Србији био стављен пред дилему: да ли ће иступити на браник хришћанске европске културе, да ли ће остати веран својим вековним традицијама и вери својих праотаца или ће кренути траговима сатонским, нехришћанским, који би цео српски народ неминуовно морали довести до самоуништења и истребљења.

Ситуација наша тих дана била је врло тешка, мучна и залетена. Околност да смо били злочиначки и безумнички убачени у рат и ради тога доживели најтеже последице с једне стране, а наopak рад, ненародно испитавање и потпуна збрка у политичким оријентацијама кроз двадесет година живота до овог рата с друге стране, замрачили су наше хоризонте и ослабили су нашу снагу да би се одлучно и брзо могли на једино правилан и спасоносан пут одредити.

У тим претешким тренуцима, као вољом Провиђења, на чело народа у Србији долази велики Србин, жарки родољуб, армијски генерал Милан Ђ. Недић. У часовима кад су бивши политичари и „државници“ потпуно издали свој рођени народ — који им је годинама и деценијама давао и много сласти и много части — кад су га срамно напустили, једни бекством у иностранство под скуте и у најамништво — туђину, а други у мишје рупе и друге заклоне, тад се јавља на позорници овај војник оног старинског српског кова, и развија, као орао крила, ојађелу српску заставу да спасава свој народ под најтежим приликама.

Али, на жалост и несрећу српског народа, у својим ширинама и дубинама, српски народ још увек је био у стању забуне и у летаргији. Честити српски домаћин, сељак и радник и грађанин из средњег staleжа, после свега што се одиграло, а обзиром на све што се чуло и слушало са разних страна, није могао да се снађе. Снаћи се, исправити се, заузети правилан и одлучан став, за народ је било у толико теже што се велики део нашег градског становништва — нарочито онај део „покварене интелигенције“ и прљаве чаршије — држао мизерно, љигаво, кукавички, двосмислено и тросмислено, ненародски и непатриотски.

Спасавати себе, свој лични живот, одржати своје положаје и имања (у највише случајева неправедно и непоштено стечене), то је било овим главна ствар, а шта ће бити с народом, са Отаџбином, — о том они нису ни мислили. Ти бедници — саможивци, ти политички љигавци, духовни шпекуланти и социјални паразити што се обично опредељују кад су све борбе окончане, били су и тада (а и данас су то још увек) она сметња да се народ брзо и јасно није определио правим путовима.

Међутим, снажни, историјски удар генерала Недића

пронашао је ипак искру у камену. Пронашао је он ону честиту, родољубиву српску националну Омладину која је, на први позив предводников, полетела да се сврста под српску заставу за спас свога рода.

Ту омладину, национално свесну и прекаљену још из ранијих времена, нико и ништа није могло да збуни и заведе: ни сиренски гласови Лондона и Москве, ни цинички подсмех и клевета покварене интелигенције и дембелски став прљаве чаршије, ни тупа пасивност и кобна летаргијност широких слојева народа. Здрава разума, јуначкога срца, праве народне душе, та омладина прихватила оружје и високо уздигнута чела, с песмом на уснама, креће одважно и пожртвовано у неравну борбу с комунистичком руљом и накавом.

Национална омладина пошла је у борбу на живот и смрт. Здрава и национално фанатизована, она је ишла и боса и гола по гудурама и преко шумадиских пропланака, имајући у виду само спас српског народа, знајући добро да она нема замене у позадини, свесна да ће глас Милана Недића остати глас вапијућег у пустињи, ако она и преко сопствене смрти не буде од себе дала све да српски народ и Србија вечито живе. Били су рањавани и гинули су млади борци, а ни ране ни смрт њима нису били тешки. Ништа их није могло застрашити, ништа их није могло поколебати.

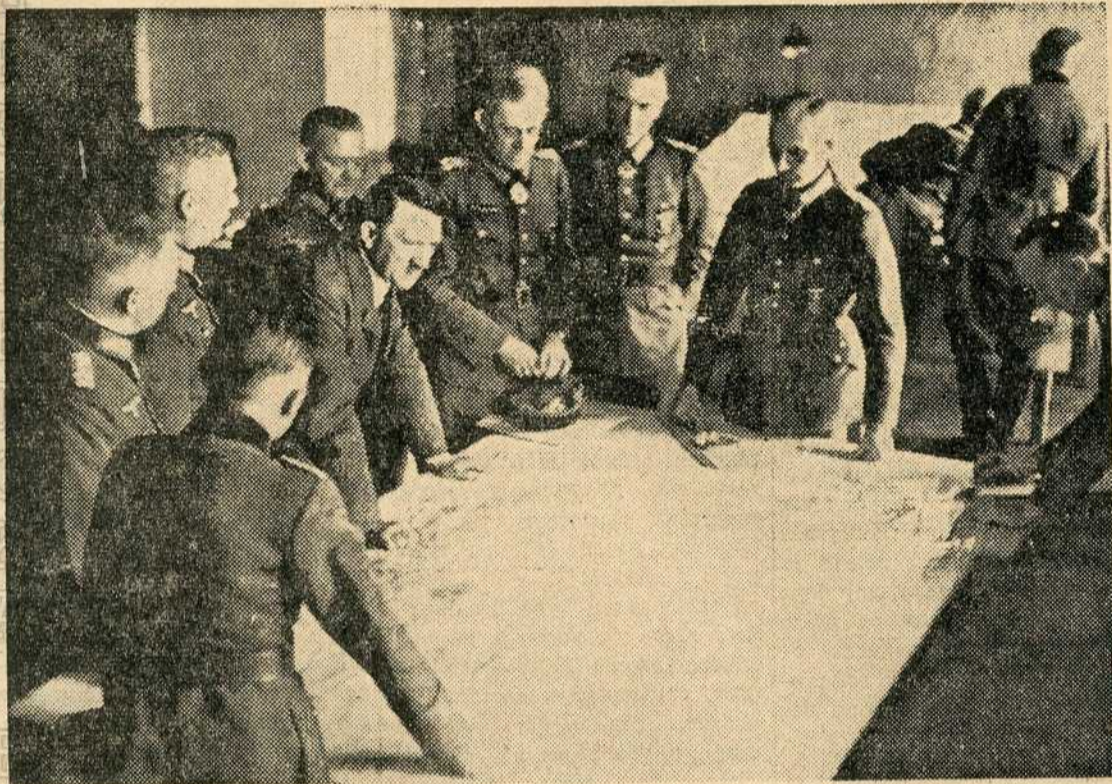
„Није нам било лако, причао нам је недавно један од бораца из првих добровољачких одреда, али све, све смо могли да лакше подносимо од оног потпуног неразумевања из великог дела наше позадине... Инсинуација, клевета, блато и презир оних који су ипак остали живи и здрави зато што смо ми патили и гинули, то нас је често највише мучило и болело. Само свест да се боримо за будућност нашег народа, само дубока вера да ће наше дело једног дана морати да правилно разуме и оцени наш радни, у првом реду сељачки народ, давала нам је окрепе и подршке и у најтежим душевним искушењима и физичким патњама. Ко би тада и могао да падне под утицај мишљења и става оне покварене господице наше чију смо кукавичку децу, синове и кћери, из разблудних марксистичких оргија, јурили као зечеве уздуж и попреко наше дивне Шумадије...“

Национална свесна врпска омладина за ово две године дана свог јуначког става на бранику отаџбине и народа дала је бројне драгоцене жртве.

Преко 200 гробова студената, средњошколаца, радника, сељака и чиновника посејало је своје кости да би српском народу било боље и лакше и данас и сутра. Њихова имена данас се са најдубљим пијететом спомињу у свим јединицама добровољаца. (Наставак на 7-ој страни)

Две године рата против бољшевизма

Написао генераллајтнант фон Тишовиц

Вођа Рајха Адолф Хитлер са генералима у свом Главном стану.

(Foto: B. V. A.)

Недеља ситних догађаја

Британоамериканци су заузели Пантелерију, Лампедузу и Линозу. Три ситна острва испред туниске обале. То су три догађаја у серији ситних догађаја протекле недеље.

Лампедуза и Линоза нису мале ни најмањег стратегиског значаја. Њихов тактички значај састојао се у томе што су била стражарска места за обезбеђење поморског пута из Италије према Триполису док је тај пут постојао. Пантелерија је имала много већу улогу. Она је употпуњавала систем прекоморске бране, која је затварала Сицилиски мореуз. Док је једна обала тог мореуза, Сицилија, била у италијанским рукама, а друга обала — Тунис у француским, борба за Сицилиски мореуз била је утакмица између копна (Сицилија) и енглеске ратне морнарице. Исти карактер је та борба имала и за време док је туниска обала била у рукама Осовине. У оба ова случаја, британске поморске ратне снаге које су долазиле из Гибралтара, имале су да се боре против поморских и ваздушних снага Осовине, које су се наслањале на копно и на острво Пантелерију.

Али од тренутка кад су Бизерта и Тунис прешле у британоамеричке руке, карактер борбе се променио. За Сицилиски мореуз бори се сада британоамеричка авиација, која се базира на туниску обалу. Она се бори против осовинске авиације која има свој ослонац на Сицилији. У борби те две силне авиације, Пантелерија, као мало острво са сасвим малим аеродромом, није могла да игра неку улогу. Зато су тај аеродром и та лука били напуштени одмах после пада Бизерте. На Пантелерији је остао само један мањи одред црних кошуља који је имао задатак да се што дуже бори, како би тиме показао одлучност Италије у одбрани своје територије.

Поука Пантелерије

Тај одред је јуначки издржао више од месец дана борбе. 9 маја почело је систематско бомбардовање Пантелерије а тек 12 јуна гарнизон је обуставио борбу, јер није имао више пијаће воде. Он је хућећи одбио две понуде капитулације, иако је непријатељ у тим понудама признавао његово јуначко држање и уверавао да капитулација под таквим околностима не би била срамота.

То јуначко држање Италијана на Пантелерији даје једну значајну поуку Британоамериканцима, јер доказује да у рату нерава италијанска енергија и одлучност нису попустиле.

А затим пројектанти инвазије су добили још значајнију поуку: немачка авиација је ступила у дејство чим су непријатељски транспортери и бродови за искрцавање пошли према Пантелерији. У летовима који су трајали сатима штуче су нападале непријатељске формације и причиниле им огромну штету. Већ

за прва три дана било је потопљено или тешко оштећено 50 ратних, специјалних и трговачких бродова а са њима је потонуло мноштво војника који су требали да се искрцају на Пантелерији.

То искрцавање је скупо плаћено. А ово је доказ да ће сваки покушај искрцавања на европској обали стајати Британоамериканце веома скупо.

На совјетском фронту

Великих трошкова имали су и Совјети у току прошле недеље. Јако погођени у најосетљивије место немачким масовним ваздухопловним операцијама према центрима ратне индустрије, Совјети су предузели „ваздухопловну офанзиву“ (како они кажу) уперену против система немачких пољских аеродрома. Та „ваздушна офанзива“ била је изведена по оном истом калупу као што су Совјети изводили своје копнене офанзиве: нападима у густим колонама. Зато је та ваздухопловна концентрација доживела оно исто што су доживеле све претходне армијске концентрације Совјета: потресне губитке. Немачки ловци у сарадњи са другим европским авијатичарима уништавали су дневно од 90 до 140 совјетских ваздухоплова, док су сопствени губитци били сасвим незнатни, — 3 до 5 апарата.

Наравно, да такав резултат нападних операција приморао је Совјете да обуставе ту акцију.

Сада се активност на Источном фронту испољава само на три тачке: код Велижа, који се налази у близини места Великија Луки, код Белева који се налази између Орела и Калуге, и код Новоросијска, на Кубанском мостобрану.

На том мостобрану скрхан је и четврти нападни подухват Совјета, који, ни по цену највећих губитака, нису могли да постигну ни најмањи успех. Код Велижа Совјети безуспешно покушавају да поврате терен, који су изгубили пре двадесетак дана када су Немци извршили изненадан напад. Код Белева борбе имају дубљег смисла, јер се овде могу назрети совјетске намере прелаза ка већим операцијама.

Говорећи о евентуалним већим совјетским операцијама, треба имати у виду да су могућности Совјета ове године ограничене с једне стране страшном глађу која је обухватила целу земљу, а с друге стране несташицом људства. Готфрид Бленден у *Ивнинг Стандарт-у* пише ових дана да су совјетске власти „ишчешљале из свих села целокупно мушко становништво“ како би попуниле страшне празнине у црвеној војсци, које су настале услед губитака у ранијим офанзивама. Зато тај публициста, који је дуже времена боравио у Москви, упозорава своје читаоце на то да не постоји више „совјетски ваљак“. Снага Совјетске Уније је јако окрњена.

М. Војновић

Рат на Истоку био је неизбежан. Да није благовремено отпочет, он би био наметнут Рајху, и то од једне бољшевичке државе са једним тако изванредним стратегијским положајем, који би довео у тешку ситуацију целокупну одбрану Средње Европе.

То се већ указало, када је у зимском рату 1939—1940 сломљена Финска, и када је Совјетска Унија необазујући се на закључене пактове о ненападању и противно уговорима са Немачком, савладала Естонију, Летонију и Литву. И на северу и на југу продирали су Совјети у правцу Средње Европе. Заузета је северна Буковина и Бесарабија. Али и то није било доста, пружили су руку на Бугарску и Дарданеле.

Њихов непријатељски став према Немачкој дошао је до израза, када је југословенска влада, крајем марта 1941, пришла Тројном пакту. Само два дана доцније, сарадњом Москве, извршен је официјерски преврат, који је ставио ван снаге све одредбе закљученог пакта. Шта се је тим хтело видело се, када је 5 априла закључен „пакт пријатељства“ између Совјета и превратничке владе генерала Симовића.

Међувремено нагомилана бољшевичких трупа на немачкој граници узимало је маха. Морало се свакодневно рачунати, на једну лавину која је претила Европи. Ову ужасну опасност предвидео је Вођа Рајха, када је 22 јуна 1941 наредио напад на Совјетску Унију. Цео европски континент био је свестан да се овом тече целе Европе. Поред Италије, узели су учешћа у овом светом рату против бољшевизма Финска, Румунија, Словачка, Мађарска и Хрватска. Новостворени добровољачки корпуси у Дан-

ској, Норвешкој, Холандији, Белгији, Француској и Шпанији, ускоро су се појавили на заједничком борбеном фронту.

Тада је дошло до сјајне офанзиве на Истоку године 1941, која је почела са великим биткама заокружавања код Бјалистока и Минска и довела, 12 јула до пробоја Стаљинове линије, која се протезала у дужини 1400 километара, од Црног мора до Пејпујског језера. У међувремену довели су Совјети јаке резерве са Даљњег Истока, и отпочеле горостасне битке материјала, у пространим областима између Азовског мора и Ладоског језера. Те операције повезане су за имена Смоленск, Гомељ, Умањ, Кијев, Вјазму и Брјанск.

Неколико недеља пред Божић наступила је необично јака зима, која је принудила на прелаз једној стратегијској одбрани.

На дан 12 децембра 1941, могао је Вођа Рајха, пред Рајхстагом, да објави сјајне резултате рата на Истоку:

да је од јуна до новембра приведено 3.806.865 заробљеника, док је 21.391 оклопних борних кола, 32.541 топова и 17.322 авиона уништено или заплемењено.

И поред ових тешких губитака нашли су Совјети нове снаге за једну зимску офанзиву великог сразмера, која је доведена до застоја у пожртвованом залагању немачко-европских армија.

Када је дошло пролеће и када је доба „распутице“ нашло свој крај на Истоку, прешле су немачка оружана сила и њени савезници поново у напад. Битком код Керча у првој половини маја и заузимањем Севастопоља, 1 јула 1942, очишћен је Крим од бољшевика. Два дана пре тога отпочела је немачка главна операција, пробијањем совјетских положаја северно од Харкова и окретом према југу, продрвши

преко Дона на Кавказ и Стаљинград.

Оштра зима зауставила је и овај смели подухват. Совјети су, потпомогнути ледом и снегом, покушали да обухвате положај Немаца и њених савезника на Кавказу, и да им зађу иза леђа. Само пожртвованошћу VI армије код Стаљинграда и њеном херојском отпору, то је спречено. Као што је то објавио извештај Немачке врховне команде од 24 фебруара 1943, успело је немачким и савезничким армијама — да се плански одвоје од непријатеља, и да јужно крило заузме нове положаје у области ушћа Кубана.

План совјетског војног вођства, да немачки фронт северно од Црног мора, са југа поколеба и доведе до распада, није успео. Повлачењем немачких борбених линија на реку Миус, препустивши Ростов, предухитрило је ове намере. Совјети су покушали да по сваку цену дођу до одлуке, и то сљажним пробојем из области северно и јужно од Харкова у правцу Дњепра.

И овај је покушај пропао и довео, у простору јужно и југоисточно од Харкова, до опкољавања маса треће совјетске оклопне армије. Сам Харков био је већ 17 фебруара од Немаца евакуисан. Новим нападом, до половине марта наново је освјетљен Харков, престоница Украјине и достигнут горњи ток Доњец на широком фронту.

Док је тако на Југу немачки борбени фронт покренут унапред, на Северу су на више места извршене коректуре, да би се створили повољнији борбени услови. Тиме је наступило одлучно појачање целокупног борбеног фронта, који је тако утврђен и опремљен, да може да издржи и најтеже непријатељске нападе.

ТОБОЖЊЕ РАСПУШТАЊЕ КОМИНТЕРНЕ И СРПСКО РАДНИШТВО

КОМИНТЕРНА И СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

Недавно је објављена „одлука извршног комитета комунистичке интернационале о распуштању Коминтерне“. Чланак московске „Правде“ о томе није у ствари ништа друго него један слабо успели маневар за масу и за јавност, који у ствари није постигао жељени циљ.

Јасно је да је бољшевичко вођство овим својим најобичнијим блефом хтело да обмане све народе Европе. Јер, свима је познато какви су комунисти мајстори камуфлаже. Довољно је да се сетимо како су они прекинули злогласну Черезвичажку у ГПУ, да би обманули свет и заварали светску јавност, да би сакрили крвави траг који је за собом остављала Черезвичажка, а који је још крвавије продужио ГПУ. Стотине и стотине хиљада грозно мучених жртава невиног руског становништва и језива Голгота пољских официра у Катинској шуми круна су рада ГПУ и довољан доказ да целокупна светска јавност увиди колико је провидна и лажна бољшевичка камуфлажа. Она има само да прикрије злочиначки рад јеврејских властодржаца из Москве.

Овакав закључак о том тобожњем распуштању Коминтерне намеће се сам по себи, јер знамо да без рада Коминтерне нема светске револуције, а без светске револуције нема ни комунизма, нема га бар у оном смислу и обиму како га замишљају његови творци и вође.

Још разумљивији постаје овај совјетски блеф, када знамо да се у Америци води кампања јеврејско-комунистичког ктитора и масонског покровитеља Рузвелта и кад знамо да је Совјетској Русији неопходно потребна америчка помоћ ради даљег вођења рата. По Рузвелтовом савету и жељи, а у циљу добијања помоћи, Стаљин је пристао да распусти форум који му је био дика и понос, који му је служио као авангарда светске револуције.

У Србији, нападеној, поученој горким и тешким искуством, ова вест изазвала је својом површношћу и провидношћу иронију. Српски народ, национално чист и свестан примио ју је са једним неподвојеним мишљењем, да се под њим крије у ствари најобичнија лаж.

Национално свесни Срби, који знају каквој нас пропасти води комунизам, који иза комунистичке немани виде незајажљиву продрљивост за подјармљивањем целог света и тежњу да се кроз комунизам сруше све друштвене, материјалне, моралне и физичке вредности европских народа, схвативши овај трик одлучно су, без двоумљења одбацили совјетски маневар као најобичнију лаж. Национална свест, љубав према вери, отаџбини, породици и свима друштвеним, моралним и етичким вредностима друштвене заједнице, они нису дозволили да се у здрав и национално чист организам српског народа увуче ова лаж као нека потајна и подмукла клица да под видом „враћања Совјетске републике некој новој, осталим народима ближој државној и друштвеној формацији“, било демократији

или националној држави, прикаже Совјетску републику у лепшој и здравијој форми и покуша да опет задобије симпатије и љубав српског народа.

Онај мали број људи код нас, који су још увек слепо слушали наређења Москве и верно их привођили, или бар покушавали да их приводе у дело, био је у први мах овим триком московских властодржаца несумњиво поражен. Њихов сан о светској револуцији, о великој интернационали за коју су они немилеце слали своје присталице и нејужне српске кћери и синове у смрт, био је срушен. При помисли да је ово стварност, они су се нашли на прекретници да ли да верују или не.

Ако верују, онда ово распуштање Коминтерне има да побије сав њихов досадашњи рад. Оно га чини узалудним и бесмисленим и наводи их на мисао и веровање да је и сама врховна комунистичка управа увидела да су Коминтерна, па самим тим интернационална и светска револуција бесмислица, ствар неодржива и илузорна.

Ако пак не верују, ако они и сами увиђају да је ово у ствари један неуспео блеф, као што заиста и јесте, онда им баш тај покушај да се светска јавност обмане, јасно показује сву слабост и трулост московских властодржаца, а самим тим и сву илузорност и проиграност комунизма.

Српско радништво, које се у најтежим данима живота Србије и српског народа показало довољно снажно и национално свесно, те се веома малим бројем одазвало лажним позивима и заваравану јеврејских и московских слугу да би пошло на проливање крви своје и своје браће, из овог неуспелог покушаја Совјета може да види сву провидност московске лажи, сву слабост водећих кругова комунизма и сву нискост, подлост и безобзирност сретстава којима се комунисти служе.

Оно може јасно, без икаквог коментара и нарочитог размишљања увидети, да ова обична лаж није нашла одјека ни код кога, па био он њихов присталица или не, а камо ли код српског радника, који је доказао да у његово здраво тело бакцил комунизма не може и неће продриети. Српско радништво, које је пошло правим, националним српским путем и које данас на основама старог српског задругарства изграђује себе и своју оmlадину у један чврст, чист и свестан друштвени сталеж, које је у Новој Србији наишло на заслужено признање, коме је нова друштвена заједница дала достојно место, никада неће у својој чистој националној души дати приступа једној овако бесмислено лансираној совјетској вјести. Она ће у душама српских радника, као и у душама свих правих Срба који воле своју земљу и свој народ, наићи на презир, потсмех и гнушање.

Овакав негативан утисак биће још један минус неуспелој совјетској вјести о растурању и распуштању Коминтерне.

Српски радник

Када је сатана у лицу комунизма овладао Русијом, и када је отпочело убијање и мрцварење епископа, свештеника и калуђера, када је почело уништавање и скрнављење цркава и манастира и истребљење милиона руског народа, онда је међу првима био српски патријарх Варнава, који је подигао свој громки глас против безбожника и почео борбу против Совјета, која је трајала до његове смрти.

Данао се може рећи да патријарх Варнава долази у ред највећих и најборбенијих противника комунизма. Он је био заштитник свог руског свештенства, које је успело да избегне испред крвавог терора Совјета. Име патријарха Варнаве као покровитеља и заштитника свих оних који су прогоњени од комунизма, спомињало се у литургијама свих руских цркава у иностранству. Смисао те везе лежао је у његовој непоколебљивој борби против комунизма од чијег су слома сви Руси очекивали ослобођење своје руске домовине, од најјезовитијег терора, какав је икад светска историја забележила.

Патријарх Варнава предвиђао је догађаје и далековидо скретао пажњу надлежнима, куда нас једног дана може одвести нехат, попустљивост и пасивност према комунистичкој опасности, која је све више узимала маха. Колико су његова предвиђања и страховања била основана, сви то данас осећамо и сувише на властитој кожи.

Патријарх Варнава није ниједну прилику пропуштао, а да не укаже на комунистичку опасност и на апсолутну потребу њеног уништења. У својим честим беседама у цркви и у говорима на разним светковинама, пред високим црквеним форумима, Светим Синодом и Архијерејским Сабором, а нарочито кроз своје посланице патријарх Варнава је грмео против комунизма, истичући увек његову разорну демонску делатност.

Од смрти великог патријарха српске православне цркве, пошла је држава у суноврат. Смрт поглавара српске православне цркве и убиство поглавара државе у Марсељу, отворила су пут злокобним датумима српског народа: двадесет седмом марту и ономе што се одиграло после двадесет другог јуна године 1941, по жељи Треће интернационале.

Када би писали о свему ономе што је тада снашло нашу земљу, о оном раздобљу када су пировали безумље и злочин, када је један део нашег народа предвођен међународним олошом слушао директиве бољшевичке интернационале, морали би писати најтужније странице историје српског народа.

Комунисти су се нарочито окомили на српску православну цркву, као носиоца најсветијих традиција нашег народа, на наше средњевековне светиње као што су цркве и манастири, и на најсвирепији начин, показали су у правом светлу однос комунизма према нашој цркви и вери.

Сав олош из подземних скровишта, све светске паликуће, сви јеврејски тровачи, сви српски одроди и сав међународни олош, око 1.500 најгорих злочинаца, разбојника и убица, одбеглих робијаша, цигана и сеоског олоша, кидисало је да опљачка и уништи све што је Србину свето.

Према упустивима Коминтерне и освештаним правилима Савеза безбожника Совјетске Уније отпочео је крвави напад на свештена лица наше цркве, и то нарочито с јесени 1941 године.

КРВАВА ЛИСТА МУЧЕНИКА

Из бескрајне и страшне листе комунистичких недела у Србији, изнећемо само један мали познати део, са именима зверски побијених свештеника и оскрнављених наших светиња, манастира и цркава.

На државном путу Лешница—Ново Село сачекала је комунистичка заседа Митрофана Матића, старешину манастира Чокешине, одушевљеног националисту, и убила га из пушака. Његово тело остало је неколико дана несахрањено, јер су комунисти опколили манастир и претили смртном казном свакоме, ко би се усудио да убијеног игумана сахрани.

Комунисти су извршили напад на манастир Трнане, опљачкали манастир и тешко ранили јеромонаха Романа.

Крај пута у околини Крагујевца нађен је леш младог националисте, богослова Добривоја Нешковића. Њега су комунисти били ухватили и уморили језовитом смрћу. Ископали су му очи, преломили су му руке и ноге, па га тек онда убили. Његов леш су бачили у јарак и забранили да се сахрани. Пет дана је лежао убијени, и леш је већ почео да се распада, док није најзад под заштитом жандармерије сахрањен.

У селу Породину убијен је свештеник Сава Киркић. Убила га је банда чији је политички комесар био Сима Сидић, студент медицине, иначе син једног милионера из Петровца на Млави.

Када је једна група комунистичких разбојника упала у Свилајнац, стрељала је на сред лице старог свештеника Павла Лукића, његов леш бачила у блато и забранила грађанству да га сахрани.

Нарочиту свирепост показали су комунисти у селу Средњеву у Срезу рамском, када су ухватили Војислава Стојиљковића, свештеника, великог српског националисту. Ови зверови су привезали овог свештеника ногама за један аутомобил, са којим су јурили од села до села, све док тело мученика није било сво раамрскано и избличено.

Једна комунистичка банда напала је била Мало Црнуће, у Срезу пожаревачком и повела са собом старог свештеника Панту Какојева, заједно са ћерком Тамаром. Гледајући силовање његове кћери Тамаре, стари

свештеник је умро од узбуђења и ужаса.

Једне ноћи упала је једна комунистичка банда у село Азању, у Срезу јасеничком и поред осталих убила и свештеника Младена Милошевића.

Скоро у исто време нападнута су од комунистичких банди два манастира. Манастир Вратна у Крајини потпуно је опљачкан, изнели су чак и црквене ствари из олара. Друга једна комунистичка банда, чији су комесари били два одбегла робијаша, упали су у женски манастир Свете Богородице код Црковнице, у Срезу лесковачком. Пошто су пијанчили и покидали све црквене књиге, које су газили и ударали ногама, испребијали су кундацима игуманију, па онда силовали све три калуђерице, које су биле у манастиру. Пошто су све опљачкали, силовали су у дворишту и шеснаестогодишњу кћер једног земљорадника, која је случајно наишла.

Као жртва комунистичког терора погинуо је Сава Богдановић, јеромонах манастира Јошанице, родом из Срема.

Комунистички злочинци упали су у манастир Свете Тројице код Плевља, који је средиште српства и православља кроз векове, који су поштовали муслимани и у доба турске владавине. Комунистички зверови ухватили су старешину манастира архимандрита Серафима Царића, седамдесетогодишњег старца и пошто су му почупали браду, уморили су га у најстрашнијим мучкама.

У Ужицу за време комунистичке страховладе, убијен је свештеник Милан Пашић, отац петоро ситне деце и велики националиста. Исту судбину је доживео и Мико Поповић, свештеник из Брскова.

Ова листа жртава палих у служби православља и српства, треба да нам отвори очи, треба да нам открије страшну визију, каква би изгледала наша лепа православна Србија, кад би дошла под власт безбожника и изрода човечанства.

Само благодарећи енергичним мерама немачких и српских оружаних снага уклоњена је смртна опасност од наше отаџбине. Комунистичке банде су сатрвене, злочинци побијени и похватани, док онај мали део који је измакао уништењу, жели једино да спасе голи живот.

Српска православна црква спасена је од првог налета комунистичке интернационале. Даљин опстанак српске православне цркве одлучује се на заједничком фронту европских народа на Истоку, под вођством Великомачког Рајха.

КРАГУЈЕВАЦ ЗА ЖРТВЕ КОМУНИСТИЧКОГ ТЕРОРА

У Крагујевцу извршено је успешно прикупљање прилога за жртве комунистичког терора. У самој вароши скупљено је 131000 динара.

Скупљање прилога по срезовима наставља се.

У борбу против црне берзе!

Како публика да се бори против шпекуланата

Од почетка свога излагања СРПСКИ НАРОД довео је оштру и безобзирну кампању противу црне берзе подвлачећи колико је то велико социјално и национално зло, које уноси страховиту деморализацију у наше друштво и доводи у питање опстанак и будућност младих српских нараштаја. Предлагали смо мере надлежнима, да би та борба била успешна, као што смо објашњавали грађанству како треба да се оно бори противу шпекуланата. Износили смо како су цифре са црне берзе фантастичне и неприступачне највећем делу београдског грађанства.

Међутим, црна берза узимала је све већег маха, тако да баца у бригу оцеве и мајке. Вршећи своју дужност објективног гласила српске јавности у служби највиших интереса српског народа, ми нисмо хтели остати скрштених руку пред овом немани и хтели смо са своје стране да допринесемо и да помогнемо надлежним факторима и грађанству. Мислимо да српски образ не сме допустити да постоје овакве појаве, које својом несоцијалношћу и нечовечношћу претстављају право ругло, поред тога што погађају највиталније интересе српског народа.

Знамо како је тешко борити се противу ове подле и лукаве немани, али сматрамо да наши највиши интереси и наша част не допуштају њено досадање пировање. У свима земљама на неки начин, мање или више успешно, организована је расподела основних артикала за живот чланова заједнице. Па зар да дајемо пример оваквог одсуства дисциплине и солидарности, и смисла за организацију? Зар да и даље у нашем друштву превлађује онај стари дух, који нас је довео до катастрофе, када је свако мислио само на себе без осећања националне и социјалне солидарности, када су држава и њене установе биле прђија појединаца, партија или котерија?

Морамо све учинити да се одлучно стане на пут разорном дејству овога зла и у тој акцији морају учествовати не само званичне власти него и само грађанство, без чије сарадње и свести о националној и грађанској дужности не могу дати повољне резултате никакве предузете мере. У име огромне већине београдског грађанства, у име безбројних оцева и мајки, ради опстанка и здравља младих српских нараштаја, позивамо све надлежне факторе, од Владе народног спаса и председника Београдске општине, који се толико залаже да заштити социјално слабе, па до најмањих њихових органа да сви учине своју српску и човечанску дужност и да поведу беспочвудну борбу противу црноберзијанаца, највећих изродних непријатеља у данашњем часу.

Ми са своје стране упућиваћемо уколико можемо београдско грађанство да и оно чини своју дужност, место да сваки мисли само на себе и да својим несхватањем солидарности штити цр-

ноберзијанце, издајући опште интересе заједнице за тањир грашка, који добија „испод тезге“.

Мислимо да се данас не може живети од празних речи и да наше писање треба да посведочи о делима, која су у духу наших савета и препорука. У прошлом броју СРПскога Народа ми смо изнели у чему се састоје недопуштене махинације црноберзијанаца и дали смо извесна упутства шта треба да раде и коме да се обрате грађани, да не буду жртве злочиначке шпекулације и да помогну надлежне власти у њиховом раду. Хтели смо сада лично на лицу места да испитамо како функционише контролни апарат и са каквим могућностима располажу грађани у борби противу црне берзе.

Једног јутра изишли смо на Бајанову (Дорћолску) пијаци и посматрали смо како се врши довоз и расподела малих количина поврћа. Приметили смо како корпе са поврћем на брзину нестају са пијаци и како их односе у непознатим правцима. Најзад смо успели да уђемо у траг једној корпи са грашком, коју је један пиљар на брзину однео и сакрио у своју бараку. Мало касније појавили смо се пред пиљарницом и затражили од пиљара да нам прода грашак. Он је прво изјавио да га нема, а кад

обећао нам је да ће поступити према прописима.

Обавестили смо исто тако и Комесаријат за цене и наднице на број 24-097 и они су забележили цео случај и обећали да ће повести анкету. Обратили смо се лично и Комесару за цене и наднице г. Дарку Петровићу, који је одмах увидео важност нашег саопштења и изјавио нам је да ће одмах послати своје органе на лице места да извиде ствар. Најзад обратили смо се и у Дирису Отсеку за цене и тамо смо поново изложили цео случај.

Овим нашим експериментом хтели смо да практично покажемо публици како треба да се бори против црноберзијанаца и да све случајеве саопштава надлежнима, како би се спречила њихова акција. После два дана појавили смо се поново на пијаци и као приватно лице успели смо да интервенишемо и жандарм је наредио пиљару да почне распродају трешања на пијаци, које је он хтео у корпи да склони са пијаци. Из свега овога види се да је могућа борба противу шпекуланата, кад би код публике било више свести и солидарности и ако одређени органи буду вршили исправно своју дужност.

На основу ово мало података помишљамо како би требало вршити снабдевање београдског становништва са поврћем и во-

Врховни закон

Рушилачке силе у српском народу поново дижу главу. Разне шићарије и шпекуланти развили су црну берзу до тог степена, да постоји опасност да доживимо нову националну катастрофу. Цене најосновнијих животних намирница биоскопском брзином достижу астрономске цифре, тако да социјално слабима и крај родне године, прети авет глади.

Овом асоцијалном вршљању морају надлежни фактори одлучно учинити крај. Мора се свакоме јасно показати да је за навек прошло време, када су појединци могли да раде шта хоће, макар и на штету народне целине. Начелу да је општи интерес изнад појединачног мора се обезбедити пуна важност и прибавити задовољење, макар и по цену драконских казни.

Ниједна мера неће бити довољно строга, кад су у питању српски животи, нарочито животи народног подмлатка. Каква ће бити наша народна будућност, ако нам омладина, услед слабе исхране, буде закржљала и неспособна? Ако ти незајажљиви себићњаци не мисле на народну будућност, онда их на то треба натерати.

Све што је честито у српском народу мора устати у борбу против тог шпекулантског, јеврејског духа, којим су појединци међу нама још заражени. Њих морамо од тога излечити, или као недостојне искључити из народне заједнице, јер је српски народ одувек био честит и хришћански, што га је кроз векове и одржало.

Данас, у овим тешким временима, родољубље се доказује не речима, већ делима. Сваки ко мисли само на себе, тај није и не може бити родољуб. Историја је препуна доказа да су чак и велики и богати народи пропадали кад је сваки вукао на своју страну, док су напротив мали народи, ако је у њима било слоге и дисциплине, постајали велики и моћни.

Нама су данас на овој историској прекретници слога и дисциплина потребнији више од свега. Ако успемо да њих остваримо, онда ћемо целом свету дати доказа да смо достојни да као народ постојимо. Од тога ће зависити и то какво ће нам место међу осталим народима припасти. Зато се свима себићњацима мора одлучно стати за врат у име општег интереса, који за сваког мора бити врховни закон.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

✱ ✱

Салата и црни лук на београдској пијаци

(Снимак: „Српски народ“)

✱ ✱

смо рекли да смо видели како је унета корпа са грашком, он је изјавио да је грашак задржао за себе и за своје колеге-пиљаре. Ми смо протествовали против таквог објашњења јер је било очевидно да је корпа са грашком била намењена за продају „испод тезге“ по ценама које могу да плаћају само богаташи и ресторатери.

Ми смо одмах поступили према упутствима које смо у СРПСКОМ НАРОДУ објавили за случај изигравања законских прописа. Обавестили смо прво дежурног чиновника у III кварту за цео случај и замолили га да он то извиди. Обратили смо се затим Одељењу за надзор над ценама Управе града Београда на телефон 30-844 и изложили цео случај. Шеф Одељења предусретљиво нас је саслушао и

ћем. Можда би требало завести строгу контролу на београдским трошаринама и водити тачну евиденцију увезених количина поврћа и упућивати их на разне пијаци, где би оне биле расподељиване код пиљара под надзором контролних органа, и на тај начин избегло би се чекање у редовима. Поред тога на основу Дирисових књижица могло би се контролисати да поједини потрошачи не купују веће количине ради шпекулације.

С друге стране можда би се могло предвидети отварање општинских продавница на трговима, на којима би грађанство по утврђеним ценама куповало потребне артикле за исхрану, које би утицале на формирање цена. То су само неке сугестије али споразумом између Београдске општине, Министарства народне

привреде и Комесаријата за цене и наднице, још неких установа и Одбора београдских грађана могао би се изградити план о снабдевању Београда.

Износџи цео овај случај пред надлежне факторе и пред нашу јавност ми сматрамо да смо извршили своју дужност.

М. М.

ЗАБРАЊЕНА ПРОДАЈА ЛИШЋА ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ

Пошто се на појединим пијацима у Београду и у унутрашњости појавило у продаји лишће шећерне репе као људска храна, скреће се пажња произвођачима и потрошачима да је трошење лишћа шећерне репе, с обзиром на важност шећера, забрањено, и да ће у будуће како продавац тако и купац бити најстрожије кажњени и упућени на принудан рад, на основу Наредбе о планској пољопривредној производњи.

(Наставак са четврте стране)

њихових другова, који иду даље напред стазом коју су мртви хероји обележили. Многи Србин сада другим очима гледа такве и на њихово дело и на њихову жртву.

Двогодишње искуство народа посведочило је ко је права народна омладина а ко су изроди и одроди. Куд је год прошла национална омладина и где се год она задржала, поред свог главног рада на одржању реда и мира и спасавању српског народа, она је иза себе остављала трагове племенитог труда и дејствовања: та је омладина помагала невољном и сиротом и на њиви и на другом послу, поправљала је срушено и покварено, подизала је и ново што је народу од потребе. Она друга омладина куд је прошла остављала је иза себе трагове злочина и оскрваљења, палежи и ружењивина, зло и јаде с језиком скопчане.

Као и другде, и код других народа, и у српском народу омладина је онај појас који показује и доказује здравље и виталност једне средине. Српска национална омладина у најтежим часовима посведочила је да је српски народ у својим дубинама здрав и способан за живот и да га ни сви отрови нису могли до сржи затровати и сасушити. За то ће данашња генерација српске националне омладине, баш зато што је дејствовала у претешка времена, у историји овог народа исписати једну од најлепших страна њених напора, њене жртве биће правилно оцењени. У то данашње часке не сумњамо.

П. Марковић

НАЦИОНАЛНО - ПРИВРЕДНИ ПРИНЦИП ПРОТИВ СВЕТСКЕ ПРИВРЕДЕ

Привредни развитак земаља за падне цивилизације од 150 година уназад обележен је двама основним идејама: једно је идеја т.зв. слободне привреде а друго, идеја привредног национализма. Иако се у суштини обе идеје искључују, све до првог светског рата привреда није, услед тога, била изложена неким јачим поремећајима: међу обема идејама био је склопљен извесни прећутни споразум, на тај начин што је прва, идеја „слободне“ привреде доминирала а друга је само претстављала малу коректуру прве. Тек за време првог светског рата, изазван нуждом, привредни национализам јача и отвара прву брешу у дотадашњем привредном систему. Све вештачке мере, после рата, које су ишле за тим да се једном отворена бреша попуни и успостави ранија чврстина система, остале су безуспешне.

После неколико надуваних и краткотрајних привредних пољета којима су следила још дубља падања, долази до велике кризе 1930 која претставља судбоносу прекретницу. Од тада „слободна“ привреда више не постоји. Велика и префиниена творевина „светске привреде“ руши се пред налетом догађаја а на њеном месту све се јаче оцртавају контуре нових привредних групација на националној основи, која су позната под именом „привреда великог простора“. Та промена није само територијална, техничка или економска. Она има дубок идеолошки значај и инаогурише настајање једног новог, у битности супротног социјално-привредног поретка.

Историска неминовност

Овакав ток развитка није, а не може ни бити произвољан, како се спочетка мислило и отворено говорило, било искрено као они теоретичари којима је либерализам претстављао идеал привредног уређења, било тенденциозно као они међународни капиталистички кругови који су од тога живели. Није то био израз шовенске ускогрудости која из себичних мотива кочи „слободну“ и „природну“ међународну размену добара и капитала него је то била историска неминовност за чије су наступање већ давно постојали услови, само што би се то наступање вероватно отегло још за који децениј да га није светски рат убрзао.

Слободна „светска привреда“ тј. таква међународна привредна заједница у којој су сваком члану њеном приступачна сва тржишта и сви привредни извори на територији те заједнице, на бази слободне утакмице — а такву је творевину, бар теоретски претставља бивша „светска привреда“ — могла је више или мање несметано, постојати све дотле док је још постојало широко и слободно поље утакмице. Што се више сужавало то поље, тј. стара тржишта постајала засићена, а нових бивало све мање, док су с друге стране и нови извори сировина постајали све ограниченији, морало је долазити до све јачих трвења. А кад су и последње територије на свету биле у главном откривене и експлоатисане, ту је већ настао пресудни тренутак за даље несметано функционисање слободне „светске привреде“.

Улога националног фактора

У таквом стадију развитка светска привредна заједница могла би и даље опстати само под два услова: или уз потпуно национално и политичко јединство или на бази равноправне сарадње. Пошто ни један ни други услов није био испуњен, морало је доћи до распада.

Из свега се дакле види да је

при формулирању светске привреде већ од почетка национални фактор био од значаја али нису још били постојали разлози да он иступи против принципа привредне слободне. Напротив, та слобода могла је само још да национално ојача дотадању водећу трговинску силу, Енглеску. Али није то био случај са другим земаљама, за које је та слобода убрзо постала илузорна.

Светска привреда заснива се на међународној подели рада по принципу рентабилности. Да су се, у време њеног постанка, све државе налазиле под једнаким економским условима, онда би се можда још и могло говорити о слободи за све. Али код велике разлике у степену привредног развитка појединих земаља, ту слободу могле су користити само оне јаче, док је за слабије та „слободна“ претстављала само минус. Да су све земље остале потпуно доследне принципу слободне трговине, оне би стално остајале на почетном нивоу у развитку, тј. аграрне земље не би се никад индустријализирале.

Зато већ одмах с почетка видимо да индустријски слабије развијене земље прибегавају царинској заштити за индустријске производе. Иако царинска заштита већ претставља ограничење слободне трговине, светска привреда — како је већ напред речено — могла је још да се одржава, да није светски рат открио њене друге, пресудније недостатке а то је, у првом реду, потпуна зависност европских индустријских земаља од прекоморских у погледу исхране и сировина.

Доследно спровођена међународна подела рада руковођена чисто економским мерилем а без националних или социјалних обзира, довела је била дотле да су европске индустријске земље преbacиле своју базу за исхрану и за сировине (жито за људску храну, сточна храна, индустријске биљке и др.) на прекоморске земље и тиме доспеле у потпуно привредну зависност. С друге стране, извесне прекоморске земље, примамљиване зарадом, одавале су се потпуно једностраном гајењу извесних пољопривредних култура занемарујући при том остало и губећи тако привредну равнотежу и самосталност („монокултура“). Овакво стање дало би се још разумети, како је већ речено, под условом политичког јединства. Овако, први међународни политички заплет морао је пољуљати ту и сувише вештачку творевину.

Смртни ударац

Једанпут започети правац у привреди тешко се мења јер промене изискују, сем осталих поремећаја, и финансиске жртве. Зато земље које су, поучене ратним искуством, биле пошле у правцу аутаркизирања, настављају у том правцу и после рата. То реорганизирање индустријских и индустријализирање аграрних земаља значило је у ствари смртни ударац за „светску привреду“. И појава репарација као и уопште испреплетени финансијски светскопривредни односи, који су довели до све јачег задживљања аграрних земаља водили су, природно, разбијању светске привреде.

Залуд се надувавањем међународног кредитног апарата настојало да се спасе што се још може спасити, тиме се још само за кратко време продужио живот „светске привреде“, док није дошло до познатог берзанског слома у Њујорку, 1929 године, као првог предзнака дубоке кризе, као и светско-трговинског рата наредних година па све до укидања златног стандарда код водећих земаља, што је значило и

формални распад светске привреде.

За неко време идеји „светске привреде“ супротставља се идеја аутаркије, чак и за мање привредне организме. То је међутим била само тренутна реакција на разорне последње „светске привреде“. Убрзо се уверило да би аутаркија, сем тога што је до краја уопште немогућа, довела до опадања цивилизације, јер се под таквим условима не би могле користити тековине модерне технике. Развитак је ишао у правцу стварања тзв. „привреде великог простора“ тј. групација у блокове, држава које су и иначе привредно упућене једна на другу, било да оне припадају јединственом политичком подручју или не. Такву једну „привреду великог простора“ претставља на пр. Британска заједница народа а ударен јој је темељ склапањем Отавских споразума.

А још један такав простор почео се био пре извесног времена стварати у привредној сарадњи Немачке са Југоисточном Европом.

Равноправна сарадња

Битан је услов за стварање привреде великог простора, да њена територија располаже у главном свим изворима који су неопходни за савремени привредни развитак. У том погледу привреда великог простора претставља, у мањем обиму, бившу „светску привреду“. Али је између једног и другог облика битна разлика у том што се код привреде великог простора, уместо ранијег капиталистичког принципа рентабилности поставља као врховни, принцип, равно правне сарадње. Не дакле више илузорна слобода размене, која је користила само јачем, него споразумевање према даним приликама.

Капиталистичка „светска привреда“ пропала је јер је њен развитак ишао насупрот националним интересима, тиме што је пречила хармоничан, органски развитак појединих народних привреда; насупрот социјалним интересима тиме што је, услед зависности од конјунктура на светском тржишту, излагала поједине народне привреде сталним кризама праћеним огромном беспослицом; најзад насупрот и чисто економским интересима јер је услед капиталистичког неумереног искоришћавања терена код тзв. монокултура, било доведено у питање преимућство екстензивне пољопривреде прекоморских земаља над интензивном европском, услед чега је све више нестајало и разлике у рентабилности.

У привреди великог простора, насупрот капиталистичком принципу искоришћавања поставља се принцип национално-привредног органског развитка. У њој поједине државе које је сачињавају, ослобођене од стега аутоматизма раније „светске привреде“, добијају могућност да, свесним дириговањем привреде унутар својих граница, узму судбину привредног и националног развитка у своје руке, без страха од неизвесности реперкусија светско-тржишних конјунктура.

Ни наша земаља нема шта да зажалм за пропању „светске привреде“, јер, откако је уврштена у њу, наша основна раднина, пољопривреда, била је непрестано изложена ударцима светско-тржишних конјунктура које су ретко допуштале њену рентабилност, а то је морало имати кобног одјека на цело привредно развитак. Ми можемо само да поздравимо уређење које, руководећи се национално-привредним принципом, поставља цело социјално-привредно развитак на стабилнију, органску базу.

Светозар Спанаћевић

РАЗВОЈ ИНДУСТРИЈЕ У СРБИЈИ

Привредна структура Србије развијала се и формирала под разноликим дејством не само привредних већ и још више историјских, политичких, саобраћајних и других фактора. Стога она, и поред свих природних услова, није могла да се развије до оне мере и сложености коју је достигла привреда у осталим европским земаљама.

Услед вековног ропства под Турцима и привредне заосталости која је отуда потекла, индустрија у Србији јавља се веома доцкан, иако је било доста нагомиланих трговачких капитала. Међутим, за њен развој нису постојали остали услови: широко тржиште, стручно радништво, пољопривредне транспортне могућности и извори сировина. Прва фабрика у Србији основана је тек 1850 године. То је била фабрика пива у Београду. После тога оснивају се првенствено оне индустријске предузећа која прерађују сировине пољопривредне производње домаћег порекла: парни млинови, текстилне фабрике, фабрике шећера итд.

С обзиром на потребу великих инвестиција и слабо интересовање страног капитала, рударска индустрија такође слабо напредује. Први рудник гвожђа отворен је 1847 године. До 1881 године Србија је имала свега 22 индустријска предузећа.

Али постепено, стручним школовањем омладине на страни, интересовањем страног капитала, побољшањем саобраћајних веза, индустрија у Србији све више напредује. У 1910 години Србија је имала већ 465 индустријских предузећа са моторном снагом од 24.000 коњских снага, 16.000 радника, 82 милиона златних франака инвестираног капитала и 30 милиона златних франака обртног капитала. Вредност индустријске производње износила је око 74 милиона предратних динара. Пред први светски рат Србија је имала већ 544 приватна индустријска предузећа са капиталом од 134 милиона златних франака.

Иако је Србија тада била аграрна земаља малог сеоског поседа, индустрија је имала велики утицај на њену привреду, нарочито после царинског рата са Аустроугарском од 1905—6 године и завођења царина на многе индустријске производе, што још више допринио развитку индустрије.

После 1918 привредна политика руководила се условима и интересима новог ширег привредно-политичког подручја у коме су услед саме привредне структуре појединих покрајина бивше Југославије, привредни интереси Србије морали, ако не бити занемарени, а оно потиснути у други ред. Индустрија се развијала тамо где су већ раније постојали велики индустријски центри, индустријске традиције, разрађени и рентабилни извори сировина, стручно радништво, повољне саобраћајне везе са страним тржиштима или са центрима страног капитала.

Услед тога, после више од две деценије привредног развоја у југословенском политичко-прив-

редном подручју, индустрија у Србији имала је свега 718 фабричких предузећа са 2.853 милиона динара инвестираног капитала, што претставља свега 16,87% фабрика целе Југославије и 23,29% целокупног капитала уложеног у индустрију у бившој Југославији.

Разуме се да је овакав развој индустрије у Србији имао дејства и на све остале привредне гране. Индустрија је, истина, фаворизирана, али је од тога највише користи имала индустрија у осталим покрајинама ван Србије, док је терет те насилне индустријализације сносила и пољопривреда, занатство и остале привредне гране у Србији, ма да се њена индустрија није развијала, бар не у тој мери да би помогле развој пољопривредне производње и упослила бар један део вишка сеоског становништва.

Данас индустрија у Србији бори се са извесним тешкоћама које су, међутим, опште природе, условљене ратом, као што је оскудница у увозним сировинама, тешкоће преоријентације на домаће сировине, још недовољно повећана производња сировина домаћег порекла, тешкоће снабдевања инвестиционим објектима итд., али ипак индустрија у Србији данас све више добија једну сигурну чврсту платформу на којој ће моћи да се развија. Пре свега, не само надлежни фактори већ и привредни кругови у Србији увидели су да је претерана и насилна индустријализација по сваку цену, која се спроводила у бившој Југославији, била штетна и да индустрија мора да се подиже и развија у органској сагласности и повезаности са осталим привредним гранама — што се тиче Србије у повезаности са пољопривредом и рударством.

Данас се у Србији већ две године спроводи планска пољопривредна производња која има за циљ не само да обезбеди исхрану српског становништва, већ и да створи базу за развој једне домаће индустрије која прерађује биљне и анималне сировине домаћег порекла. У том циљу, она плански унапређује сточарство, воћарство, производњу индустријског биља итд. Дакле, свих оних грана које ће давати најважнији део сировина за индустријску прераду.

Што се тиче производње осталих основних сировина, у првом реду рударства, ту је потребан још велики рад и знатне инвестиције да се искористе постојећа привредна богатства, која ће претстављати не само значајан допринос индустријском развоју земаље, већ и активну позицију у њеном трговинском билансу.

На оваквим привредним основама постоје могућности и за нормалан и здрав развој једне индустрије, која — базирајући се на домаћим изворима сировина, обиљу радне снаге и трајно повољним условима за пласман у индустријски развијеним земаљама — може да доживи неслућени замах и развој.

А. С. Н.

Радови на селу у јуну месецу

НА ДОМУ

Припремите се за жетву. Прегледајте жетелице и остали прибор. Прегледајте и оправите кола за пренос снопова. Оправите путеве и мостове. Очистите шупе за смештај снопова. Очистите гумна. Вршалице прегледајте, очистите и подмажите их. Обезбедите радну снагу и спремне људе за руко. машини. Припремите угаљ или дрва за гориво. Очистите и успремите житнице.

ОКО СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Наставите храњење зеленом храном и истерујте стоку на пашу. Пред жетву и вршидоу појачајте оброк радној стоци због претстојећих радова; храните је сеном и ујармљеном зеленом храном.

Довршујте стрижу оваца. Одбијајте ждребад и јагњад рођењу у фебруару. На планинским станима продужите бачијање.

Одраслу живину одвајајте од квочке, да би ова пронела. Чувајте ћуриће од росе и влаге.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Прекините са сетвом, осим хеље на високом положајима, детелине и лудерке у овсу, и угарњаче. Сејте и кукуруз некопац за кошење у зелен. Окопавајте кромпир, репу, кукуруз, пасуљ, дуван, калус. Завршавајте проређивање репе. Расађујте репу и купус. Вршите жетву озимог јечма, а крајем месеца почиње и жетва озиме пшенице.

На ливадама косите и сређујте сено. Чистите баре и рибањке.

У ПОВРТЊАКУ

Сејте пасуљ, летње ротквице, спанаћ, обичну и крепаву салату, грашак за јесењу потрошњу, а расађујте купус, карфиол, кел, келерабу. Побиајајте тачке за пасуљ и грашак. Орезујте плави патлиџан, краставац, динје, црвени патлиџан. Окопавајте повртњак и увече заливајте га по могућству обилно. Берите мркву, рани купус, келерабу, боранију, салате, лукове, кромпир, ротквице, краставац. Можете изнова сејати кујинску зелен.

У ВОЊЊАКУ И РАСАДНИКУ

Орезујте непотребне пуполке и леторасте на обличастим воћкама. Проређујте круне на бресквама. Берите трешње, вишње, кајсије, малине, огрозд и рибицу. Сузбијајте гусенице.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

У винограду предузмите летње радове: лачење, заламање и везивање. Прегледајте калемове и сасецајте жилице које избијају из виока. Сузбијајте одлучно штеточине на лишћу и роду. Ако је време кишовито прскајте против пламењаче. Настављајте зелено калемљење.

Подруме ноћу проветравајте. Доливајте бурад, а празну прегледајте. Извршите треће претакање нових вина.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Настаје рођење. Вршите вештачко рођење. Вадите мед.

КОД СВИЛОБУБА

Берба чаура. Прикупљајте јаја за идућу годину.

Како ћемо произвести што више поврћа

Србија не оскудева у плодном земљишту, али доста оскудева у повртњацима, услед досадашњег слабо развијеног и нерационалног повртарства.

Данас, кад поврће постаје код нас једна од најважнијих животних намирница, потребно је да се овај мањак што више попуни. Поред тога што је ове године занста засејано далеко више поврћа него ли ранијих година, потребно је да се његов принос још више појача свима могућим средствима. Ниједно земљиште одређено за повртњак не сме да остане ни једног тренутка без усева. То ћемо постићи удешавајући комбиновано гајење поврћа.

Комбиновано гајење поврћа са стоји се у томе да се на истом земљишту произведе што више врста, с тим да једна другој не сметају, односно да се две или више врста усева гаје истовремено.

По времену сетве и стасања повртарске биљке деле се на: предусеве, главне усеве, међуусеве, поусеве и зимске усеве.

Као предусеви долазе у обзир ране повртарске биљке које се сеју од фебруара до априла, а стасавају за један до три месеца, као спанаћ, црни и бели лук за перо, главичаста салата, ротквице-рани грашак, рана шаргарепа и рана келераба. Другим речима оно поврће које је ове године већ стигло за потрошњу.

На истом земљишту могу сменили ове биљке главни усеви, који се сеју и саде од маја, а споно се развијају, као што су црни и бели лук за главице, пасуљ, кромпир, зимски купус, позније сорте грашка, празилук, зимска ротква, цвекла, паприка, целер, краставац, шаргарепа, тиквице, паштрнак, бостан и першун.

Као међуусев за кромпир могу да дођу позни купус, карфиол, кел, главичаста салата, ротквице, а после њих краставац. Као међуусев за шаргарепу долазе у обзир црни лук, ротквице и спанаћ. Као међуусев за карфиол или купус долазе у обзир ротквице, салата, келераба, целер, парадајз и цвекла. Као међуусев за пасуљ долазе у обзир кел пупчар, главичаста салата, рана келераба или ротквице.

После главних усева сеју се поусеви који стасавају за бербу до јесени. То су позније сорте грашка, пасуљ за боранију, зимска ротква, обичан кел и кел пупчар, јесењи бели и црвени купус.

Најзад на исто место долазе зимски усеви који стасавају позно у јесен или рано у пролеће, као спанаћ, боб, грашак, извесне сорте црног и белог лука.

Поврће у шљивацима

За гајење поврћа треба такође искористити земљиште по воћњацима, нарочито по шљивацима, где остаје доста простора између стабала. Треба имати на уму да међуусеви у воћњацима испосте земљу, али то се може накнадити чешћим ђубрењем. Што се пак тиче бирања међуусева за воћњаке, ту треба бити јако опрезан.

Код нас је уобичајено да се у младим шљивацима земља обрађује и засејава разним усевима, као кромпиром, пасуљем, репом, кукурузом, пшеницом и другим житарицама. То младим шљивацима заиста не смета. У старијим шљивацима код нас није било уобичајено гајење других биљки, док у иностранству, нарочито у крајевима Америке где је пољопривреда јако развијена, одрасли шљиваци редовно се искоришћавају за гајење махунастог поврћа, које се сеје концем лета. Пољопривредник има сд тога не само непосредну, већ и посредну корист, јер те биљке дају земљи азот, поправљајући на тај начин његову каквоћу.

Житарице ни у ком случају не треба сејати по одраслим шљивацима, јер оне изнуравају дрвце и стварају запару, која изазива разне болести воћака и опадање плодова.

Могу се напротив сејати окопавине, као кромпир, пасуљ, боб, репа и друго, али с тим да биљке буду удаљене од дрвећа око 2 метра и да се испод сваког дрвета окопа толики простор колико круна покрива, а да се воћњак по потреби ђубри.

Према томе сваки наш воћар добро ће урадити ако пред краја лета припреми свој шљивак или друге воћњаке за сетву махуна-

стих биљки, а у пролеће за сетву окопавина.

Припремите ђубриво за повртњаке

Ове године био је један од главних задатака наше пољопривреде да припреми што више нових терена за повртњаке. Наравно да при том у већини случајева није могла да буде примењена правилна припрема. Међутим, да би у будуће принос поврћа заиста достигао ону висину, коју с обзиром на остале услове нашег земљишта и нашег поднебља може да да, потребно је да се већ сада приступи спремању потребних ђубрива за идуће сетве. Пошто вештачка ђубрива опадају услед тешкоће набавке, морамо узимати у обзир само домаће природно ђубриво и применити га на најбољи начин.

За повртњак је од огромног значаја ђубрење тако званом компостом, који се добија од мешавине разних отпадака биљног и животињског порекла.

Припрема компоста траје доста дуго. За његово справљање ископа се јама у коју се сипа слој плодне земље око 20 сантиметара, па се поспе исто толиким слојем стајског ђубрета. Преко тога бацају се кујински и кућни отпатци, коров, суво лишће и слама. Све то прекрије се опет слојем земље око 20 сантиметара, да би се опет сипали отпатци, ређајући тако слој преко слоја док се јама не испуни. После 6 месеци компост се прекопа, а у току лета добро је да се залива, нарочито осоком. Најбољи је онај компост који лежи више од годину дана, а кад узре корисно је додати му још чађи, пепела и креча.

Треба имати на уму да је компост најбоље домаће ђубриво и да је његова вредност далеко већа од вредности стајског ђубрета.

Кречење повртњака

За добар успех поврћа и принос повртњака креч је један од најважнијих средстава. Ако биљке немају довољно креча, њихов развој биће у толико гори, а принос ће бити слабији. Повртарске биљке троше просечно креча око 6 кгр на површини од једног ара. Према томе чак и земљиште које је по природи кречно, после дугог гајења поврћа може да се испости, у ком је случају додавање креча такође неопходно.

Креч не само што је непосредно потребан повртарским биљкама, већ он уопште поправља и подиже особине земљишта: помаже растварању биљне хране у земљи, неутрализује киселине, помаже стварању угљене киселине и азотних соли. А остала ђубрива у заједници са кречем дају најбоље резултате. Ако кречење не може да се обави сваке године, потребно је бар сваке друге, а неопходно сваке треће.

Креч се растура по земљишту повртњака у јесен или зиму, а најдоцније почетком пролећа пре заоравања или прекопавања. Добра количина је 20 кгр. на један ар.

ЗАШТИТНИ ПОЈАСЕВИ ПРОТИВ ГУСЕНИЦА

Гусенице спадају међу највеће штеточине воћњака и воћака. Борба противу њих је најсигурнија вештачким средствима, то јест прскањем разним препаратима и арсеновим отровима.

Али, има пољопривредника који данас нису у могућности да та вештачка средства набаве. За њих је неопходно, а за остале воћаре врло корисно, да припреме заштитне појасеве за хватање гусеница.

Заштитних појасева има две врсте. Први су намењени хватању штеточина, а други спречавању штеточина да се попуна воћку.

Појасима обавија се стабло дрвета на око један метар висине изнад земље. Ширина појаса треба да буде око 25 сантиметара, а могу се правити од разних материјала, као од ланеног платна, кучина или сламе. Појас се учврсти око стабла омотом од хартије и привеже канапом око горње и доње ивице.

Место где ће се појас поставити треба претходно очистити челичном четком, да би се скинула кора и лишајеви, а пукоштине премазати калемарским воском или влажном земљом.

Да би се гусеницама спречио пут до круне спољна хартија појасева премазује се неким лепком: тером, катраном или коломазом. Дobar је уопште сваки лепак, само треба pazити да се осуши, појас по потреби стално премазивати и нахватане гусенице скидати и уништавати. Кад опасност од најезде прође, лепак се скида, а истовремено челичном четком добро се очисти стабло од појаса до земље за случај да се нека гусеница тамо задржава. Овакви појасеви постављају се нарочито у пролеће и у јесен да би се спречила најезда мразовца, који полаже јаја на воћку.

Почетком лета, кад лавре велике већине воћних штеточина силасе са дрвећа да би се учауриле у земљи, појасеви се такође постављају. У овом случају велики број гусеница покушаће да се учаури на унутрашњој страни појаса. Због тога треба га скидати свакодневно и све гусенице, односно лутке, покупити и уништити.

Код дрвећа које има притке треба нарочито водити рачуна да се истим таквим појасом омота и притка на истој висини.

ЛЕТЊЕ САЛАТЕ

За време летњих дуготрајних суша често се дешава да салата потера у семе. При сувом топлим времену за гајење салате неподесни су ниски топли положаји. Да би се добила свежа салата сна се може сејати преко лета сваке 2 до 3 недеље, али треба бирати подесне сорте које су отпорне против суше. Једна од најбољих сорти је мрка главичаста салата, која има чврсту, крвну, угусито зелену главицу са мрко обојеним ивицама лишћа. Веома је издржљива на суши крупна жута главичаста салата. Рудолфов љубимац, са чврстим жућкастим главицама, такође је отпорна против суше, а може се гајити и као зимска салата. Добра сорта за лето је и штутгартска салата, са чврстим, крупним главицама, која не тражи много заливања.

Српски омладинци

Ми смо деца српскога села
Равних поља и долина,
Србија је наша цела
Дивна Божја творевина.

Земља наша зове смело
Омладинце своје миле,
Да озноје своје тело
За рад добра отаџбине.

Рад и слога то су први
Претходници бољих дана,
Рад и слога брзо смрви
Сваког српског дин-душмана.

Зато чили поскочимо
И без стида и без срама,
Плуг и рало прихватимо
Па ће бити срећних дана.

Срећних дана и весела,
Понос дика свима нама
Биће свега изобиља
Вратиће се српска слава.

Стид нас није тешког рада,
Јер смо деца горких дана
И у нама снага влада
Снага нових идеала.

Корачамо напред храбро,
Жуљевитих руку, ногу,
Ал' се тога не стидимо
Јер је тако мило Богу.

Мило Богу, отаџбини,
Мило целом српском роду
Јер смо тако окајали
Грех учињен свом народу.

Ми смо деца српског села
Равних поља и долина
Србија је наша мила
Богом дана домовина.

МИОДРАГ В. СИМИЋ
сеоски омладинац

У њосеши код награђеног песника

Најзад и та љута битка се завршила.

Књижевни одбор за конкурс Српског Народа прогласио је за најбољу поднесу песму, Песму за Србију, доделивши јој прву награду.

Тај првонаграђени је Веселин Филиповић.

* * *

Веселин Филиповић није неко право откриће: писао је он и пре рата, објављивао своје саставе по листовима, по часописима и данас, у 36 години, стекао је глас пристојног прегаоца на књижевном пољу.

Веселин Филиповић је наш такозвани мали човек: прелазећи из села у град и он је понео собом сељачку нарав улепшавања свјих животних услова: улепшавао их је поезијом, поезијом која има да се развија из животне стварности, јер иначе „нека иде дођавола“, како сам песник у својој биографији

И тај млади човек запео је да ради, с радом да се употпуни, прати страну и нашу књижевност и свој замах прилагођава њој прилежно да упоређује са такзваном лесом књижевношћу. И мало по мало, човек са села доси се у град, градија у интелектуалца, интелектуалац у писца:

Узалуд те толико волим
да и љубљене жене именом твојим
красим,

Ипак се ретко слажемо:
ти би од земље што даље,
у сетне, блиставе снеге,
а ја, напротив,
мене земља зове!

(Својој души)

* * *

Као писац В. Филиповић, иако дете модерних времена, није кренуо беспућем модернизма, није за циљ имао утркивање у лиценција поетика, већ је певање песама схватио као размисљање о песама, мерећи на кантар и своје душевне потресе и свој здрав разум и своје нежне изливе.

Хоћу да ти певам, родни крају,
сву вредност своје сељачке крви,
прегарања многа, љута али чиста;
хоћу да ти кажем: силни Завичају,

високо стој у жарком сјају
па запевај опет и ти први
како љубави снага у срцу блиста!

(Добри завичај)

И тако, у својој 36 години, В. Филиповић је прешао фазу облигатног лутања, књижевност схватио као радни и критички гест, своје песничком исказивању дао мирноћу, сигурност, тако да је већ ту да буде и претставник такозване своје генерације — утврдивши себе међу најпристојније најмлађе лиричаре. Располаже необичном вером у лепоту, надахнућу даје убедљив патриотски тон, те, иако није неки лирски јагуар, полако али присебно, баш као вишњак, пуже уз своју распе-

Награђене песме за књижевном конкурсу „Српског народа“

Жири књижевног конкурса, који је расписао СРПСКИ НАРОД, састао се да додели награде за три најбоље песме, пошто је рок за подношење радова истекао 1. јуна. Чланови жирија појединачно су прегледали поднете песме, око 500 на броју, и сваки је предложио извршен број песама за ужи избор.

На заједничком састанку, одржаном 13 ов. месеца, под претседништвом г. др Свет. Стефановића, чланови жирија једногласно су се сложили у избору песама за награду. Одмах су приступили отварању коверата са именима писаца награђених песама, и утврдили су према томе да

ПРВУ НАГРАДУ претседника владе генерала Неђића у износу од 7.000 динара добија Веселин ФИЛИПОВИЋ за рад ПЕСМА ЗА СРБИЈУ;

ДРУГУ НАГРАДУ министра просвете Велибора Јонића у износу од 4.000 динара добија Бранко БУКИЋ за песму МЛИНОВИ;

ТРЕЋУ НАГРАДУ уредништва „Српског народа“ у износу од 2.000 дин. добија Вељко СУШИЋ за песму МОЛИТВА ХРИСТУ.

Чланови жирија који су извршили избор песама јесу: др Свет. Стефановић, Тодор Манојловић, др Велимир Димић, Никола Трајковић и Милош Милошевић.

СРПСКИ НАРОД у данашњем свом броју објављује све три награђене песме, биографске податке о добитнику прве награде, као и разговор са њим. У идућем броју СРПСКИ НАРОД посветиће своје ступце добитницима друге и треће награде, као и значају књижевног конкурса СРПСКОГ НАРОДА за даљи развој српског књижевног живота.

вану личну строфу. Његова лирика, иако још увек велика лирска вера, наилазила је и наилази, ето, на оправдана признања, с уверењем да ће тај жилави и смишљени интелектуалац дати још дубље, још човечније замахе, каквих већ поносито има:

Уз бок и колена њихово
ведрили се први дани,
а можда је и у крви овој
пламен те исте снаге
па се живот бистрином
кроз буру креће.

Силни су увек за плугом,
свежом, благодарном земљом
каљани.

Тада су им очи голупски благе
а поглед трепери
на раскривене ледине кад слеће
(Орачи)

На другом спрату зграде у Браничевској улици изненађује-мо добитника прве награде за песму. Раскомоћен седи за столом који је претрпан књигама, хартијом. Пред њим је писаћа машина на којој је писао све до нашег доласка.

Ма куд посетилац бацно поглед по соби углавном види само књиге, књиге.

— Тако, кадгод сам слободан, најрадије прилегнем на писаћу машину. То је мој „одмор“ често до дубоко у ноћ, — каже песник смешкајући се.

Сем књига, ваљда још шта волите?

— Наравно. Желим што свестраније да живим. Моје интересовање дотиче све људске активности. Као што радо пратим уметничке манифестације, тако исто волим и спорт, сада као посматрач или репортер „Спорта“ чији сам сарадник.

Јесте ли очекивали прву награду на нашем конкурсу?

— Ја мислим да смо је сви ми,

учесници, очекивали. Не знам баш да ли прву, али у сваком случају награду... Награда је дошла у прави час: чиновнички цеп се брзо исцрпи, нарочито у овом времену.

После овог баналног увода у разговор хоћемо да уђемо мало дубље у личност песника. Интересује нас његово порекло и добијамо одговор.

— Чисто сељачко. То је једно шумадишко село, крај Такова, које сам, одмах по рођењу, напустио. Тридесет и шест година је отада. Мог оца је изгарала жеља за градом, за другим животом. Али није успео. Пао је рано. У граду.

За мене није било повратка. Постадох грађанин, али пламени завичајни, под капутом, нису угасили.

Мислимо сада на детињство, јим наклоностима. Али... засада, дечаштво песника, које је често од пресудног значаја за његово животно опредељење и тражимо мало података о тим временима да бисмо га боље разумели у корену његовог стварања. Песник се радо одазива нашој радозналости и евоцира пред нама своју прошлост:

— Крај скута своје мајке, заједно с њом, мучио сам се много. Осетили су то и душа и тело. Али истрајах. То је мој понос: што ништа не добих на поклон од судбине. Појмих снагу сопствену која се у невољи тек може измерити. На дну живота, наравно, остало је мало туге. Она је помогла да дубље заорем мисао. И онда је никла љубав за незаситљивим читањем, за писањем.

Упочетку, сећам се, док сам био у гимназији, мајка је брижно скривала књиге које сам са свих страна скупљао. Чак је претрила да ће ме дати на занат и онда ћу бити прљав, увек уморан и још шамаран. Али узалуд. Никаква страст за учењем није се могла разгранати пред страшћу за читањем.

Сасвим природно хтели бисмо сада да сазнамо почетак песнич-

сам још, силом прилика, званично један скроман „бирократа“... Опет мењамо тему разговора и са земаљског терена прелазимо у вишу сферу, у књижевност од које и за коју живи наш песник. Хтели бисмо да знамо за његове „књижевне симпатије“, за писце домаће и стране, који су могли да утичу на њега или који су му блиски и драги. Песник нам радо поверава тајну, не бојећи се да ће га критика ухватити у подржавању, јер је свестан своје оригиналности:

— Од домаћих књижевника, најрадије читам свог негдашњег професора Милоша Црњанског, па затим Диса, Светислава Стефановића, Пандуровића, Лазу, Лазаревића, Веселиновића, Душана Радића, Исидору Секулић, Борисава Станковића и још неке. Наравно да сам, на првим корацима, морао окусити и пенушаве напитке Дучића и Ракића.

Од страних Бодлер долази на прво место. Затим, драг ми је и Верлен. Проза Ђермонтова, са Бодлером, увек ми је при руци. Вајлд, Волтер, Ла Рошфуко и колико њих још могли би стати у ред мојих искрених симпатија!...

Тешко да има самоће, коју не бих могао поднети, ако су само поред мене насушни хлеб и вољена књига.

Разговор са песником, који живи не само међу реалностима већ и у царству маште и снова, може да буде дуг. Али нашу посету треба привести крају и ми добитнику постављамо званично питање, као што је ред и обичај у оваквим приликама: какво је ваше књижевно вјерују?

— Оно је просто и гласи отприлике: Поезија не сме да буде зачарани круг у коме се занесени песник креће са својим уздасима, тугама и дирљивим заласцима сунца над погнутом главом усамљене драге, круг у који продиру изузетно само укуси бадавација. Она мора да приђе и земљи, да дотакне и проблеме у којима се људски живот копрца. Јер, као што то кажем намерно у једној својој песми, „снови су лепа земља, али је земља — лепши сан...“

Поезија је (то је било и биће) својом формом и својим изражајним законима, мање популарна од прозе. Њу читају само одабраници. Зато је не треба још више замагљивати. Кад пишем песму, чак и причу, увек пред очима имам човека који треба да је разуме. Наравно, песма се не сме спустити до агитационе пароле.

Све остале податке у вези овог питања можете наћи у мојим песамама. У њих уткивам своју битност.

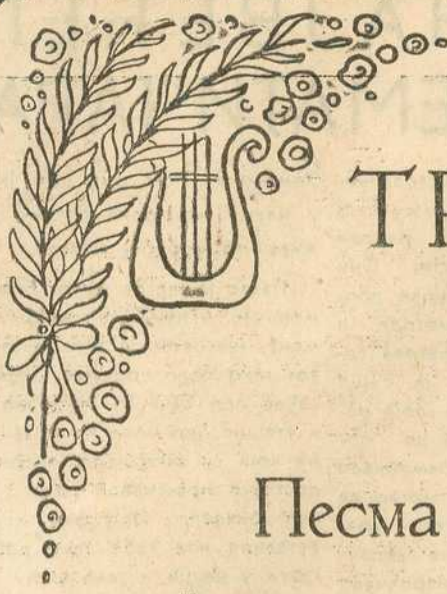
Најзад на расстанку, опраштајући се са песником, питамо га оно, што данас сваког највише интересује: како мислите да утростите награду?

— Врло лако! Онако — чиновнички: исплатићу своје дугове... Ако што претекне пласираће се, са крајном опрезношћу, у подмирење кућних потреба.

ВЕСЕЛИН ФИЛИПОВИЋ

(Цртеж К. Н.)

ТРИ НАЈБОЉЕ ПЕСМЕ

Млинови

Песма за Србију

Ти ниси у песмама које се певају под корак
нити у громким химнама свечаних дана;
ти ниси у парадама нити у оргијама света;
ти си мој необуздани живот, млад и горак
од безмелемних свакидашњих рана;
ти си мој цвет радости и под орканима што цвета.

Ја сам те снιο у наручју мајке,
гледао те на ливадама крепког завичаја,
ја сам те волео кад сам у патњи јецао.
За те не дознах само кроз скаске и бајке;
о, ја те познах у дане сјаја
кад сам пред мржњу стао и нисам клецао!

Можда на свету има и лепших завичаја,
можда људи њима страственије жуде,
али за мене, Србијо, милије земље нема!
Ја знам историју сваког ти краја
и незаборавне градилачке труде
што су, сваки за се, бесмртна поема.

Ти си наше гробље, бескрајно и мирно,
ти си наша њива у бразди и класу,
колевка си наша и молитва љута;
ти си наше небо, језеро прозирно,
ти си у ћутању и у нашем гласу,
на почетку ти си и на крају пута.

Које су то везе што спајају за те?
Које су то мисли што их ти преливаш?
Да л' осећај то је, блажен што се буди
када умирања твоја наша умирања прате,
када благословом својим не целиваш
све страсне наше распламсале жуди?

Није лако увек твоје чедо бити,
гледати те тужну, мрачну, уплакану
како с муком дижеш поглед испред себе;
није лако судбе горки пехар пити...
Ал' зато нам снаге са зорама свану
после свих удара који снађу тебе.

Ако у свом животу имаш и грешака
и вапајем зовеш светле успомене,
на ноге мораш најзад стати своје!
На сенкама не живи прадавних јунака
већ и нове стварај препородне смене
које ће, још више, дићи име твоје!

Ја сам те снιο у наручју мајке,
моћну те гледах на ливадама завичаја,
ја сам те волео ма да сам у патњи јецао.
За те не дознах само кроз скаске и бајке...
О, ја те познах у дане сјаја
кад чврсто на земљу стадох, кад нисам клецао.

Ти си у божињим ватрама наших села,
у плаховитом колу, свадбама и попевкама,
у хуци планинских река, у дажду поплавном,
а жетелац те душом грли сред жита зрела.
О, ти си снага у окршајима против срама,
сјај чаробни сваком делу славном!

Ти ниси у песмама које таласају корак
нити у страховним химнама свечаних дана;
ти ниси у парадама нити у таштим симболима света,
ти си мој вихорни живот, млад и горак
од непреболних свакидашњих рана,
ти си мој цвет радости што из крви цвета!

ВЕСЕЛИН ФИЛИПОВИЋ

Вода и ветар витла их на све стране.
Од треска изговорене речи не могу се чути.
Журе се као да знају да свет хране,
па брекћу, брекћу, моћном снагом покренути.

И камен меље, — меље људске молитве и жеље:
дрхтаву наду пролећа и лета.
Витлови клопарају, пењу се, жито се меље,
за храну целог света.

Кога сам се ја то сада сетио
док стојим и слуша мумлање водених дубина?
Где је онај који их је први подигао а није се посветио
ни залагајем нафоре, ни причешћем вина?

Брзаци и јазови их окрећу а ветрови сплећу,
па раде — воденице — увек чиле, увек чиле.
Колико су клеветале, чујеш чим подигнеш врећу,
коју ни једне руке не би тако напуниле.

Тресу се поднице, окна и таванице.
Тресе се млинар сав посут прахом, сав посут радом.
Накривљене кућице мале, веће сте од Раванице,
и јаче од небеских, прште дуге вашим водопадом.

Ко вас је први поставио да клеветате?
Ко вам је први жрвањ заоблио и заокружио?
Како сте ведре, воденице, кад ћеретате,
као да се цео свет с вама распевао и удружио.

Крстите се људи, пророци и свеци.
Ево доброте достојне да јој се клања.
Ветрењаче на суву, млинови на реци,
све је небо пуно химни вашег клопарања.

БРАНКО ЂУКИЋ

Молитва Христу

Земљаци су моји кошчати на камену никли,
На странама сивим гдје сјевер реже љут...
На патње земне, Христе, они су већ давно свикли,
С крстом мучеништва полазе они на свој пут.

С молитвом и сузом лијежу они у први мрак,
Буде се у свитања прва уморни од снова;
Када се на мршава лица проспе сунчани зрак,
Притисну болови стари, наиће рана нова.

На чађавом зиду гдје паук свилене нити тка,
Иконостас црвоточан неуморно бдије...
У сумору домова тамних распеће Твоје сја
И земљаке моје тужне топлим вјером грије.

Када се опет узнесеш моћан и у сјају,
Уз грмљаву звона, уз звуке Побједе Своје,
Обићи гробове наше у суморном крају...
О, походи, Христе, земљу и земљаке моје!

ВЕЉКО СУШИЋ

Користи од ђубрења

Добра Б. Тодоровић: Поуке о ђубрењу, ИПРОЗ (Пољопривредна библиотека, св. 43), Београд 1943, стр. 40, дин. 15.

У прошлом броју нашег листа донели смо чланак о Јустусу фон Либигу, немачком научнику који је сав живот посветио проналажењу и усавршавању вештачког гнојива. Важност вештачког гнојива осетила се још за живота великог научника, али у наше дане гајење њива без гнојива не може се замислити.

Писац ове књижице потрудио се да на приступачан начин објасни нашем земљораднику све користи које настају од гнојења културних површина земље. Његова излагања почињу са животним потребама културних биљака (у ком делу објашњава од чега се хране биљке, како им се помаже у расту и на који ће се начин постати већи принос), па завршава са рецептима за ђубрење.

Ђубрење не мора увек да буде вештачко. Наш сељак зна да направи и природно ђубре за њиве. Али било је случајева где се ђубре погрешно употребљавало и зато је корисниче да се земљорадник потруди да прочита ову књижицу. Ту је јасно назначено које ђубре долази за коју биљку, како га треба справити, како бацити у земљу и како затим гајити биљку.

Уопште узев, књига је врло корисна и ниједан сељак не може да буде без ње. У време када се земља све интензивније обрађује и када се због тога брже посни, неопходно је познавање ђубрења. Од њега зависи годишњи принос сваке биљке.

Халејева комета и њен „пророк“ у шлеском селу

Dietrich Stehr: Eisebius und Die Furchtsamen, Universitas Verlag, Berlin 1943, 271 Seiten.

Ево још једног романа са немачког села, и то врло оригиналног хумористичког романа, са много локалних примеса. Радња нас враћа у доба прошле генерације, у срећно доба мира, реда и рада пре првог светског рата, у доба кад је најновија појава Халејеве комете била кадра да недељама пуни ступце штампе од Берлина до Босфора, од Стокхолма до Севиље.

Ми који имамо ту сумњиву срећу тобожњих „најбољих година“ од нешто преко пола века, добро се сећамо славне 1910, кад смо уживали у новостеченом достојанству академских грађана и кад је срећни свет имао времена и воље да се толико бави Халејевом кометом, чије су појаве по много распрострањеним народним веровањима, биле везане за нека претсказивања о „пропасти света“. Поучени искуствима из ранијих времена, кад су се сељаци у неким периферијским крајевима Европе дали наговорити од разних спекуланата и пробишета да распродају сву своју имовину, како би пред „неминовну пропаст света“ још једном добро „протерали кера“, власти су у неким државама биле предузеле мере предострожности.

Међутим, и у најпросвећенијим земљама било је кутака у којима очекивана појава Халејеве комете није прошла без икакве узбуњене. Таква једна узбуна јесте предмет Штеровог хумористичког романа са шлеског села. Сеоски обућар и јолпаз Амадеус Лацел желео би у сеоцету Најдхену да лови у мутном на рачун Халејеве комете. Захваљујући из-

О сељаку и за сељака

Земља и рад, уредник Стево Клуић, бр. 4, год. II, Београд март-април 1943, стр. 32

У четвртом броју часописа за наше земљораднике *Земља и рад* министар пољопривреде и исхране г. инж. Радослав Веселиновић обраћа се сељацима да и ове године до краја сарађују на Плану о пољопривредној производњи у Србији. Наш сељак је већ послушао речи председника Владе генерала Недића и тиме допринео правилној исхрани земље. Он то треба и сада да учини, јер ако не би, „историја би српске сељачке осудила као најгоре људе. Међутим, ми знамо баш из живота српског народа да су српски сељаци били увек најбољи његов део у сваком погледу.“ Обраћајући им се на крају као дете српског села, министар верује да ће сељаци његове речи прихватити.

Шта чека сељака ако се врати „старо“? наслов је једног врло интересантног политичког чланка. Писац сматра да су раније демократске владе искоришћавале сељака и најбруталније, али су му за узврат давале илузорну слободу избора и парламентарног реда. Шта би било кад би та иста господа, што су куповала гласове за рачију и дуван, дошла поново на власт? Њихове банке би поново стегле сељака за гушу а они би узјашили поново на грбачу народа.

У једном чланку од уредништва позива се српски сељак да паметно сагледа позадину садашњег светског сукоба и да се благовремено определи. Пошто

ванредном говорничком дару, он на импровизованим скуповима држи говоре којима вешто даје неку тобож религиозну подлогу. Разуме се да овим сељацима, којима су и отац и деда већ редовно похађали школу, не може тек онако да претсказује „пропаст света“, као што су то чинили спекуланти по тамним кутовима Русије и Балкана. Али он им вели да појава ове комете треба сваког да учини смернијим, да му буде прилика да се сети својих мана и грехова, да мисли на своју душу, на своју децу итд. Дакле привидно, права конкуренција месном пастору. У ствари пак, препредени сеоски обућар у тај свој религиозни плашт спретно увија право величање свих могућих овоземаљских уживања и провода, те код својих слушаца управо изазива прави вал распусних прохтева. Многе се „лумперајке“ и делом врло бурне љубавне афере. Многи сад, у жељи да некако пред самим собом оправдају нови бурни живот, покушавају да себи самом сугеришу тобожњу блиску „пропаст света“ у вези са појавом Халејеве комете. Појављује се на сцени скитнички пар, — некадањи грофовски лакеј Евзебије Ничке и „верглашница“ Марија Шлипс, његова дугогодишња љубавница са којом се некад отиснуо у свет — који у пустољном животу по „царским цадама“ налазе утехе у управо незаситној љубави. Њих двоје устају као противници препреденог „пророка“ и шуце који из своје „акције“ на рачун Халејеве комете извлачи свакојаке користи и најзад успевају да отворе очи ускомељаном селу и да у њему успоставе хармонију.

се Немачка бори за европско сељаштво и радништво, пошто жели Европу без царинских преграда, без међусобног уништавања, наш сељак треба да схвати борбу Немачке као своју борбу.

„Ово веровање, каже се на крају чланка, треба да нас повеже са осталим европским народима, који су се сврстали у бојне редове за Нову Европу.“ У чланку *Сељачка заједница* Стево Клуић пледира за једну нову врсту задружног организовања сељаштва. Поред дужности сељак би у једној таквој заједници имао и права. На основи задружног духа, осећања братства и народне солидарности, спровели би се замашни радови. Сељак би се преваспитао и оспособио да као „једна велика породица узме у своје руке производњу на целој сељачкој земљи. Сељаштво треба да кроз своју општу организацију сељачке заједнице преузме на себе с пуним одговорношћу и искључивошћу исхрану земље и сва потребна давања.“

Питање стварања будућих обривих земљишта из бивших мочвара и водоплавних терена предмет је чланка инж. М. Ф. *Стварајмо земљу за будућа домаћинства!* У њему писац излаже шта је до сада све учињено мелiorационим радовима Националне службе и шта ће се још урадити. После обављених радова приврешће се пољопривредној култури око 160.000 хектара земљишта. Ако рачунамо да ће вишак жетвеног приноса бити само 5 метарских центи по хектару, добило би се са овог подручја око 8.000 вагона жетвеног приноса.

О исхрани нашег народа није се тако смело писало, као што је то учинио Ј. К. у чланку *Слаба исхрана — пропаст народа*. Писац је посматрао физичку конституцију наших сеоских омладинаца пред полазак у Немачку. Општи утисак: закржљалост. Није реч о декаденцији расе, већ о слабој исхрани. И писац говори како се све наш сељак храни: пасуљ, купус, проја. Није да он нема друго, већ не уме да спреми. Наш сељак не зна да треба пре гајити прокељ, парадајс, карфиол, блитву, него ли купус. Купус је врло мало хранљив а поред тога тежак за варење. Није важно, затим, јести само меса, као што не ваља много постити. Потребно је што више јести поврћа, млека, меда, воћа. Још није доцкан да се наш сељак упуту у правилну исхрану. Тако здрав иначе, налазећи се на чистом ваздуху, са добром храном он би много више значио и као радна снага, и као расни регенератор.

Сем ових чланака интересантни су они који говоре о спречавању губитака у сељачким газдинствима, о српским сељацима који су на школовању у Немачкој, о обавезној штедњи, и о заводу за свестрано проучавање села, о нашем повртарству. У кратким рубрикама обрађено је питање чистоће у сељачким домовима, донесен је врло занимљив чланак о земљорадничким

музејима у свету; ту су затим кратки пољопривредни савети, једна песмица од Виктора Игоа, једна од непознатог српског песника. Часопис је илустрован уметничким репродукцијама и топографијама.

РОМАН ЈЕДНЕ ЖЕНЕ ИЗ „ЧЕТРЕДЕСЕТМЕ“

Annemarie von Puttkammer: Zwischen den Feuern, Roman, Werkbund-Verlag, Würzburg, 1943, 315 Seiten, Preis RM --

Анемарија фон Путкамер, писац овог романа, и сама потиче из врло угледне померанске племићке лозе која је немачком народу дала знамените људе на више него једном пољу и у више него једном историском раздобљу. Шта више није она једина списатељка из те разгранате лозе. Једну даму од лозе, њену даљу рођаку, имали смо прилике да видимо и у Београду, пре приличног броја година.

То све, међутим, не би играло никакву улогу при оцени вредности овог романа кад за то не би била везана констатација да Анемарија фон Путкамер јединствено познаје своју ужу отаџбину, Померанску, њене људе, њену прошлост, а нарочито круг из кога је починила, те чврсте, гестите, покатакд мало тврдоглаве племиће — поседнике, здраву средину између стмене господи и напредних сељака, у основи скроз народне људе.

Јунакиња њеног романа „Између ватри“, Агата, јесте дама из тога круга, чији се најбитнији део живота одиграо од три десетих година прошлог столећа, доба „Бидермајера“, до бурне четрдесет и осме, до „мартовског доба“, како га Немци називају, кад је већи део Европе доживео нагли преокрет у политичком и друштвеном животу.

Она није ни неинтелигентна ни необразована, али сматра да женин живот и женина мисао има да се креће између родитеља, куће, цркве, мужа, деце, браће и сестара. Све остало су „мушка посла“.

Стога она доживљује бурне догађаје „четрдесет осме“, али и не мисли да се определи према њима. У њима види само обрте који су од пресудног значаја за два човека који играју, односно који су играли важну улогу у њеном животу. Ван тога су за њу туђи, нека „тера инкогнита“ на коју жена нема три ступа. Тиме се објашњава и наслов романа: „Између ватри“. Она живи између тих ватри које сагоревају људе њој блиске, а сматра да нема права ни да се тих ватри клоне, ни да допусти да и њу захвати која од њих.

Французи и Хегел

Bernhard Knoof: Hegel und die Franzosen, Buchreihe „Deutsche Geisteswissenschaften“, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart.

Ова лепа и објективна књига Бернхарда Кнофа, која одише дубоким разумевањем и симпатијама за Французе изазива интереса и ван круга оних, који се изближе интересују филозофијом и њеним најистакнутијим представницима у свету. У њој ћемо наћи и веома zgodних опажања о француском духу и схватању.

Французи су у целом свету цењени као умно изванредно жив народ, као народ увек жељан новог знања, али и као народ који је културно и духовно мало затворен у себе и тек с напором схвата оно што је у први мах нешто туђе његовом хоризонту и његовим појмовима.

Став Француза према великом Хегелу јесте један од многобројних доказа за то тврђење које нико неће схватити као намеру да ма у чему потцењујемо Французе, нацију за коју је наша земља одувек имала великог интересовања. Хегел је међу највећим умовима француског народа, од Кузена до Тена и Ернеста Ренана имао пуно искрених поштовалаца, али је у тој земљи имао и много љутих противника и критичара.

Стога се у Француској, строго узевши, не може говорити о неком „хегелинизму“, какав се јавља, рецимо у Италији и Холандији, па и у Енглеској. Има их доста који верују да то није било у корист развоја француске филозофије. Све то Бернхард Кноф уме да нам разлаже мирно, складно и без и трунке замерке ма коме или потцењивања ма кога.

РОМАН О БЕТОВЕНУ

Хајнрих Церкаулен објавио је свој најновији роман „Ватрено божанство“.

Главни јунак тога романа је Бетовен, у времену кад је живео у Бечу.

❖ Немачки Шилеров савез установио је у Вајмару свој стални дом, који ће од сад бити центар акције и приредаба ове народне организације посвећене култу успомене Фридриха Шилера. У дому се налазе, поред словних просторија савеза, још и дворана за свечане приредбе и Шилеров историски архив.

❖ Пре неколико дана умро је Тодор Г. Влајков, један од најистакнутијих бугарских књижевника. Доживео је 78 година живота. У своје време добио је књижевну награду града Софије.

❖ Угледни немачки хемичар др Вилхелм Бокемилер постављен је за редовног професора хемије Ваздухоловне војне академије у Берлину и за директора Хемиског завода при помунутој академији.

Државна хипотекарна банка

ФИЛИЈАЛ У УЖИЦУ

изложиће јавној продаји на дан 1 јула 1943 год. са почетним лицитационим ценама 3 имања на месту званом Палисад у атару општине Чајетина и то:

- 1) Имање пов. 2.367 м. кв. са зградом од борових брвана Динара 320.000.—
- 2) Имање пов. 1.400 м. кв. са зградом од борових брвана Дин. 266.000.—
- 3) Имање пов. 1.200 м. кв. са зградом од борових брвана Дин. 259.000.—

Продаја ће се обавити у згради банчиног филијала у Ужицу од 9—12 час., где се могу добити и сва даља обавештења.

СРПСКА

НАРОДНА

БАНКА

Централа БЕОГРАД

■
ФИЛИЈАЛЕ:

Ваљево,
Вршац,
Зајечар,
Кос. Митровица,
Крагујевац,
Краљево,
Крушевац,
Лесковац,
Ниш,
Панчево,
Бечкерек,
Пожаревац,
Гуприја,
Ужице
и Шабац.

■
У циљу унапређења платног промета без употребе готовине Српска народна банка отвара пословном свету, фирмама и приватним лицима, жиро и текуће рачуне. На улоге по жиро и текућим рачунима Банка плаћа 0,75% камате годишње на износ до Дин. 1.000.000.—, а 0,50% на веће износе.

Да би се ликвидном новчаном тржишту пружила могућност пласирања готовине, Српска народна банка, као централни емисиони завод у земљи, издаје своје сопствене благајничке записе чија повишена каматна стопа сада износи: код благајничких записа са доспелошћу од три месеца 2½%, код благајничких записа са доспелошћу од шест месеци 2¾%, код благајничких записа са доспелошћу од девет месеци 3% и код благајничких записа са доспелошћу од дванаест месеци 3¼%.

Српска народна банка обавља поред тога и све друге банкарске послове.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Владимир Јакубински. 362 3—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, те је оглашујем за неважећу. Даница Тодоровић. 363 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Марица Микић. 364 3—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу па је оглашујем за неважећу. Јелена Каличанин. 365 3—3

ПОСЛОВНУ КЊИЖИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола. 366 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић. 368 3—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саранова срез лепенички. 367 3—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем је за неважећу. Ангелина Спасић. 369 3—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу и пријаву издате од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем их за неважеће. Даринка Најдановић. 370 3—3

МОГА СИНА Жике Стефановића ако се у року од 3 дана не врати одричем се и не признајем никакве његове дугове. Влајко Стефановић — Неготин. 406 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 91305 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — Миодраг Живковић. 383 2—3

ИЗГУБИО САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, оглашујем је за неважећу. — Војислав Варјачић. 384 2—3

ИЗГУБИЛА САМ личну карту издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, Оглашујем је за неважећу. — Вера Митровић. 385 2—3

ЛИКВИДАЦИЈА

АДВОКАТСКИХ КАНЦЕЛАРИЈА
НИКОЛЕ ЕНГЛЕРА, ДР. ХАЈИМА
АЛКАЛАЈА, АЛБУ МАРКА И
САМУИЛА ДЕМАЈА
сви из Београда

Државна хипотекарна банка на основу Уредбе Министарског савета МСбр. 3313 од 26 августа 1942 године, позива све клијенте ових адвокатских канцеларија да подигну документа поверена овим адвокатима и да се том приликом изврши ликвидација свих правних односа са овим канцеларијама.

Пријем странака је сваког дана од 8 до 13 часова у ул. Скадарској број 33, трећи спрат лево.

Бициклисти! Пажња! Спортисти!

Пре него што пођете куда Вашим бициклом свратите у Бициклическу трговину

„ЖДРАЛИН“

БОРЂА А. ДРЉАЧИЋА-»ДРЉЕ«

Димитрија Туцовића бр. 18, код подвожњака у Гробљанској улици, тел. 27-151. 408 2—2

Продаја станова, локала и бироа

КУПОВИНА ЗГРАДА

НА ОСНОВУ СВОЈИХ ПРАВИЛА И ЗАКОНА О ПРИВРЕДНИМ ЗАДРУГАМА ВРШИ

Штедно-грађевинска Задруга

»СВОЈ ДОМ«, Мишарска 9.

Накит и драго камење

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА

Београд — Краља Милана 41-а до Славије. 410 1—1

ФИТИЉИ за КАНДИЛО

СА 25 МЕТАЛНИХ КРСТИЋА У ПРВОКЛАСНОЈ ИЗРАДИ ПО ОДОБРЕНОЈ ЦЕНИ ДОБИЈУ СЕ КОД ФИРМЕ:

Милојковић, Ђурић и Ко,
БЕОГРАД

Карађорђева 50. Тел. 21-404

411 3—3

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

5 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Бирчанинова 10 Дин. 6,000.000.—
- 2) Плац са зградом Станоја Главаша 1а Дин. 3,000.000.—
- 3) Плац са зградама Јеврејска 10 Дин. 500.000.—
- 4) Плац са зградом Краљевића Томислава 73 Дин. 1,000.000.—

8 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Новопазарска 44 Дин. 2,000.000.—
- 2) Плац са зградама Јеврејска 16 Дин. 2,700.000.—
- 3) Плац са зградом Маршала Пилсудског 26 Дин. 2,500.000.—
- 4) Плац са зградама Страхинића Бана 25 Дин. 2,100.000.—
- 5) Плац са зградама Страхинића Бана 29 Дин. 4,500.000.—

10 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Господар Јованова 47 Дин. 1,800.000.—
- 2) Плац са зградама Господар Јованова 46 Дин. 950.000.—
- 3) Плац са зградама Страхинића Бана 31 Дин. 2,700.000.—
- 4) Плац са зградом Господар Јованова 16 Дин. 6,700.000.—
- 5) Плац са зградама Страхинића Бана 26 Дин. 6,300.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска 33/II од 9—12 часова где се могу добити и сва даља обавештења. 417 1—1

ВИНОГРАДАРИ ПЛАВИ КАМЕН

ШТЕДИТЕ ДОДАВАЊЕМ КОЛОИДАЛНЕ СМОЛЕ

ВИКОС

Препарат ВИКОС је одобрен решењем Министарства пољопривреде бр. 53717 у 1937 години и препоручен је од истог Министарства у 1942 години. На 100 литара бордовске чорбе требате само ¼ килограма плавог камена и 200 грама »ВИКОСА«. Ову чорбу киша лако не спира, услед чега смањује се и број прскања. Ближа обавештења тражите од фирме:

„ХЕМОР“

Београд, ул. Динка Рађине 9. Тел. 42-042.

413

Пажња! ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА Пажња!

не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирми »ВРАЧАР« која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стручно проценити »ВРАЧАР«, Београд, Палилулска улица број 6. — Телефон 28-706. — Дорћолска пијаца. 414 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

29 ЈУНА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Добропољска 60 Дин. 650.000.—
- 2) Плац са зградама Високог Стевана 12 Дин. 1,300.000.—
- 3) Плац са зградом Захумска 28-6 Дин. 2,300.000.—
- 4) Плац са зградом Високог Стевана 8 Дин. 1,250.000.—
- 5) Плац са зградом Стјепана Љубише 23 ½ Дин. 450.000.—

1 ЈУЛИ 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Војводе Добрњца 36 Дин. 800.000.—
- 2) Плац са зградама Звечанска 6 Дин. 3,200.000.—
- 3) Плац са зградама Митрополита Мраовића 4 Дин. 400.000.—
- 4) Плац Адмирала Пикоа Дин. 450.000.—

3 ЈУЛИ 1943 ГОД.:

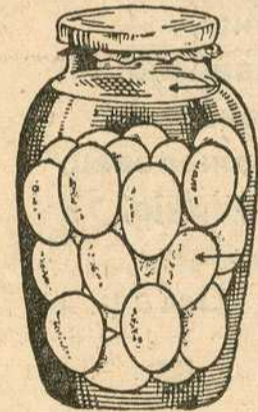
- 1) Плац са зградама Маршала Пилсудског 37 Дин. 2,800.000.—
- 2) Плац са зградом Војводе Миленка 11 Дин. 1,300.000.—
- 3) Плац са зградом Мил. Миловановића 3 Дин. 6,500.000.—
- 4) Плац са зградом Вој. Вука угао Милашева Дин. 720.000.—
- 5) Плац Ломина 14 Дин. 1,200.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска 33/II од 9—12 часова где се могу добити и сва даља обавештења. 415 1—1

Elektrol

НАЈПОУЗДАНИЕ
СРЕДСТВО ЗА КОНЗЕРВИРАЊЕ ЈАЈА

Свако добро јаје конзервирано у »Електрол«-у одржава се свеже једну годину и дуже.

200% штеди онај, који са »Електрол«-ом конзервира јаја за зиму.

ЈЕДАН ПАКЕТ ДОВОЉАН ЗА 120 ЈАЈА,

Главно заступништво и лагер:

Дипл. инж. МИХАИЛО С. БЕСАРАБИЋ — БЕОГРАД

Вука Караџића 7 — Телефон 28-226.

Државна хипотекарна банка Филијале у Крушевцу

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања постојећа у ВРЊАЧКОЈ БАЊИ:

1 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Вила »до Гробља« Дин. 230.000.—
- 2) Вила »Мала Љубица« Дин. 380.000.—
- 3) Вила »Мирјана« Дин. 875.000.—
- 4) Плац до »Виле Синђе« Дин. 235.000.—
- 5) Вила »Ленка« Дин. 1,540.000.—

3 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Вила Доктора Албале Дин. 2,390.000.—
- 2) Плац до »Виле Вардар« Дин. 600.000.—
- 3) Вила »Дана« Дин. 820.000.—
- 4) Лечилиште Терапија Дин. 7,500.000.—

5 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Вила Милорадовић Дин. 1,720.000.—
- 2) Вила Недовршена Дин. 2,300.000.—
- 3) Пансионат Сплендор Дин. 3,600.000.—
- 4) Плац до Ком. за избеглице Дин. 1,000.000.—
- 5) Плац зван »од Пајића« Дин. 100.000.—

Продаја ће се обавити у згради банчиног филијала у Крушевцу од 9—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 412 1—1